

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO
HELSINGFORS STADSMUSEUM
HELSINKI CITY MUSEUM

Toimintakertomus
Årsredovisning
Annual Report
2009

SISÄLLYS

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO – KESKI-UUDENMAAN MAAKUNTAMUSEO	2
Toiminta-ajatus, visio ja arvot	2
Helsingin kaupunginmuseon toimipisteet, johtajat, johtokunnan puheenjohtajat	2
Organisaatiokaavio	3
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO 2009	4
Museonjohtajan vuosikatsaus	4
Tuottavuus, tehokkuus ja taloudellisuus	4
Asiakkaat	6
Viestintä ja markkinointi	6
Asiakastyytyväisyys	7
KOKOELMAT	8
Kokoelmanhallintajärjestelmä ja kokoelmien luettelointi tietokantoihin	8
Esinekokoelman kartuttaminen	9
Valokuvakokoelman kartuttaminen ja dokumentointikuvaus	11
Taidekokoelman kartuttaminen	11
Arkistokokoelman kartuttaminen	11
Kirjasto	11
Kokoelmien hoito ja konservointi	12
Valokuvien digitointi	12
Kuvalaitos	12
NÄYTTELYTOIMINTA	14
Näyttelyt	14
Näyttelykävijät	16
YLEISÖPALVELUT	17
Museoiden aukioloajat	17
Museo oppimisympäristönä	17
Teemaopastukset, kurssit ja työpajat lapsille ja nuorille	17
Aikuiset ja perheet	19
Elokuvat	21
Museokauppa	22
Kuvakokoelmapalvelut	22
Verkkotuotanto	22
JULKAISUTOIMINTA	22
KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMINEN JA RAKENNUSSUOJELU	25
Helsinki	25
Kaupungin omistamat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset	26
Maakunta	27
Työryhmät ja yhteistyö	27
ALUEELLINEN MUSEOTYÖ	27
TUTKIMUS, INVENTOINNIT JA SELVITYKSET	28
Arkeologia	28
Rakennuskulttuurin tutkimus	28
KANSAINVÄLINEN TOIMINTA	29
HENKILÖSTÖ	30
Vakinaisen henkilöstön määrä	30
Työhyvinvointi ja palkitseminen	31
Kehittäminen ja koulutus	31
TOIMITILAT	32
YMPÄRISTÖTAVOITTEET	33
TALOUS 2009	33
KAUPUNGINMUSEON JOHTOKUNTA	34
LAHJOITTAJAT	35
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON YSTÄVÄT RY	35

Sederholmin talon Yö-näyttely johdattaa elämyksellisesti Helsingin öiseen historiaan, makuukamarien unimaailmoista pimeään kaupungin iloihin ja vaaroihin.

Utställningen *Natt i Sederholmska huset* leder besökaren på ett upplevelserikt sätt till Helsingfors nattliga historia, från sovrumrarnas drömvärldar till den mörka stadens glädjämnen och faror.

The *Night* exhibition at the Sederholm House guides visitors engaging glimpse into the history of night-time Helsinki, from the dream worlds of lavish bed chambers to the excitement and danger of the city at night. Foto Juho Nurmi

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO – KESKI-UUDENMAAN MAAKUNTAMUSEO

TOIMINTA-AJATUS, VISIO JA ARVOT

Toiminta-ajatus

Helsingin kaupunginmuseo tallentaa ja vaalii Helsingin kaupungin alueen henkistä ja aineellista perintöä sekä rakennettua kulttuuriympäristöä. Kaupunginmuseossa kävijä kohtaa kaupungin historian valot ja varjot ja voi ammentaa juuriinsa sekä kulttuuritaustaansa liittyvää tietoa ja elämyksiä hyvinvointinsa lisäämiseksi.

Visio 2011

Helsingin kaupunginmuseo on ihmisten kanssa elävä ja kehittyvä koko kaupungin museo.

Kaupunginmuseon arvot

merkitsevät, että kaupunginmuseo

- vaalii kulttuuriperintöä – on Helsingin historian tietopankki
 - on asiakaslähtöinen – tekee asiakkailleen Helsingin historiaa tunnetuksi ottaen huomioon asiakkaiden tarpeet ja toiveet
 - on oikeudenmukainen – kohtelee asiakkaitaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti, arvostaa heitä ja on yhteistyökykyinen
 - on taloudellinen – käyttää museon aineellisia ja henkisiä resursseja järkevästi ja suunnitelmallisesti parhaan tuloksen saavuttamiseksi
 - on asiantuntija – kouluttaa ja kehittää henkilöstöään monipuolisesti ja tasapuolisesti
- ja että kaupunginmuseon henkilöstö
- sitoutuu noudattamaan museoalan kansainvälisiä eettisiä sääntöjä
 - sitoutuu ja motivoituu työhönsä
 - on valmis uudistumaan ja uudistamaan
 - toimii vastuuntuntoisesti
 - arvostaa työtovereitaan ja omaa työpaikkaansa
 - hyväksyy erilaisuuden henkilöstössä

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON TOIMIPISTEET, JOHTAJAT, JOHTOKUNNAN PUHEENJOHTAJAT

Helsingin kaupunki perusti 1906 muinaismuistolautakunnan, jonka tehtävänä oli valokuvaamalla ja aitoja dokumentteja keräämällä tallentaa voimakkaan kasvun johdosta muuttuvaa ja katoavaa Helsinkiä.

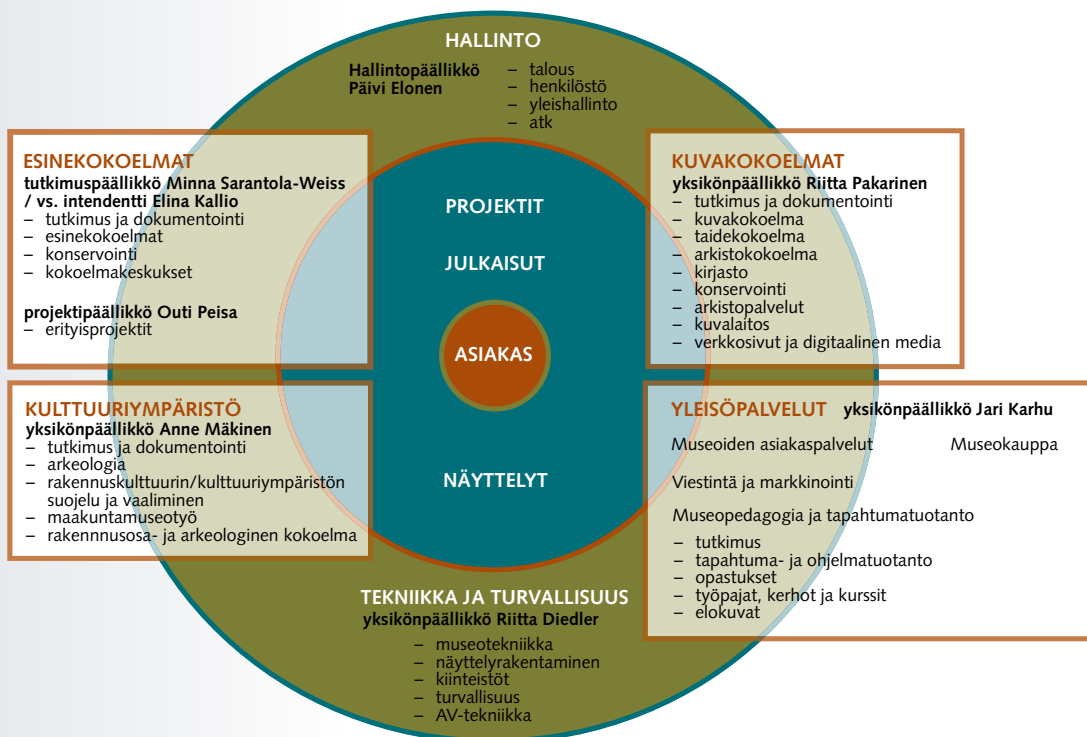
Helsingin kaupunginmuseo perustettiin 13.6.1911 jatkamaan kunnallisen muinaismuistolautakunnan tehtävää. Kaupunginmuseon kokoelmien perustaksi tulivat raatihuoneen kunnallishistorialliset esineet, kenraali Otto Furuhjelmin 1880-luvulla kaupungin "tulevalle museolle" testamenttaama taidekokoelma sekä muinaismuistolautakunnan runsaan tuhannen kuvan kokoelma. Helsingin kaupunginmuseo on toiminut Keski-Uudenmaan maakuntamuseona vuodesta 1981.

- Ensimmäinen näyttely avattiin 15.12.1912 Hakasalmen huvilassa.
- Tuomarinkylän museo avattiin 8.4.1962 Tuomarinkylän kartanon päärakennuksessa.
- Kuva-arkisto siirtyi Hakasalmen huvilasta vuonna 1974 Fabianinkatu 9–11:een.
- Kaupunginmuseon hallinto, esineiden vastaanotto, konservointi ja tutkimus siirtyivät 1978 Dagmarinkatu 6:een.
- Ruiskumestarin talo Kristianinkatu 12:ssa avattiin 10.9.1980.

ORGANISAATIOKAAVIO
KAUPUNGINMUSEO – KESKI-UUDENMAAN MAAKUNTAMUSEO

KAUPUNGINMUSEON JOHTOKUNTA

MUSEONJOHTAJA
Tiina Merisalo

YKSIKÖJAKO 6.10.2008–1.11.2009

- Työväenasantomuseo Kirstinkuja 4:ssä avattiin 12.6.1989.
- Kuva-arkisto siirtyi Fabianinkatu 9–11:stä Dagmarinkatu 6:een 1991.
- Lastenmuseo avattiin Tuomarinkylän kartanon sivurakennuksessa 7.11.1992.
- Raitioliikennemuseo Töölönkatu 51 A:ssa avattiin 21.10.1993.
- Kaupunginmuseon hallinto, kuva-arkisto, esineiden vastaanotto, konservointi ja tutkimus siirtyivät 1994 Sofiankatu 4:ään.
- Sederholmin talo Aleksanterinkatu 16–18:ssa avattiin 23.5.1995.
- Aika-näyttely ja Museokauppa avattiin 13.3.1996 Sofiankatu 4:ssä.
- Katumuseo avattiin 18.12.1998 Sofiankadulla.
- Koulumuseo avattiin 8.4.2000 Kalevankatu 39–43:ssa.
- Voimalamuseo avattiin 10.5.2000 Vanhassakaupungissa.

Helsingin kaupunginmuseon johtajat Direktörerna för Helsingfors stadsmuseum

- muinaismuistolautakunnan sihteeri, tohtori / sekreteraren för fornminnesnämnden, doktor K. K. Meinander 1911
- arkkitehti/arkitekt Nils Wasastjerna 1912–1919
- arkkitehti/arkitekt A. W. Rancken 1920–1949
- fil. maist./fil.mag. Helmi Helminen-Nordberg 1949–1971
- fil. maist./fil.mag. Jarno Peltonen 1971–1979
- fil. lis./fil.lic. Marja-Liisa Rönkkö (ent. Lampinen) 1979–1991
- fil. maist./fil.mag. Leena Arkio-Laine 1991–2003
- fil. maist./fil.mag. Tiina Merisalo 2003–

Museolautakunnan ja kaupunginmuseon johtokunnan puheenjohtajat Ordförandena i museinämnden och direktionen för stadsmuseet

- Valtionarkiston johtaja/direktör för Riksarkivet Reinhold Hausen 1906–1919
- yliarkkitehti/överarkitekt Magnus Schjerfbeck 1920–1925
- fil. tri/fil.dr Julius Ailio 1926–1929
- fil. tri/fil.dr Albert Hämäläinen 1930–1949
- professori/prof. Yrjö Nurmio 1950–1955
- professori/prof. Eino E. Suolahti 1956–1968
- fil. maist./fil.mag. Anni Voipio 1969–1976
- hum. kand./kand.hum. Mats Kockberg 1977–1980
- lehtori/lektor Laura Collan 1981–1988
- ylitarkastaja/överinspektör Maunu Harmo 1989–1992
- lehtori/lektor Laura Collan 1993–1996
- erikoissuunnittelija/specialprojektör Tuula Kanerva 1997–2000
- toimitusjohtaja/verkställande direktör Irina Krohn 2001–2008
- fil. kand., historiantutkija Simo Laaksovirta 2009–

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO 2009

MUSEONJOHTAJAN VUOSIKATSAUS

Helsingin kaupunginmuseo saavutti vuonna 2009 kaikkien aikojen suurimman kävijälukunsa. Kaikkien näyttelypisteiden yhteenlaskettu kävijämäärä oli 194 413, mikä merkitsee 26 %:n kasvua edellisvuoteen nähden ja peräti 168 %:n kasvua vuoteen 2007 verrattuna. Useat kiinnostavat näyttelyt ja tapahtumat sekä tehostunut viestintä houkuttelivat museoon runsaasti uutta yleisöä, ja vuoden 2008 alussa voimaan tullut pääsymaksuttomuus madalsi merkittävästi kaupunginmuseon kynnystä.

Suosituimmassa kohteessa, museon päärakennuksessa Sofiankatu 4:ssä, kävi lähes 48 000 vierasta, paljolti turisteja, jotka kiittivät tiiviin historiakatsauksen tarjoavaa Horisontissa Helsinki -näyttelyä. Toinen suosikki, Hakasalmen huvila, veti melkein 35 000 kävijää Varokaa, mustalaisia! Väärinymmärryksen historiaa -näyttelyllä sekä alusta alkaen väkeä kuhisseella Foto Signe Brander -näyttelyllä. Sederholmin talo kokosi lähemmäs 28 000 kävijää Yhtä juhlaa -näyttelyllä, Café 1809 -kahvilatapahtumalla sekä vahvasti aloittaneella uutuudella, Yönäyttelyllä. Uudistetussa Työväenasuntomuseossa kävi 5 600 museovierasta, yhtä monta kuin ensimmäisenä aukiolokesänä 1989.

Erno Launis

Tasavallan presidentti Tarja Halonen vieraili romanien kansallispäivänä 8.4.2009 Hakasalmen huvilassa tutustumassa *Varokaa, mustalaisia! Väärinymmärryksen historiaa* -näyttelyyn ja keskustelemassa romanien kanssa.

Republikens president Tarja Halonen besökte Villa Hagasund på romernas nationaldag 8.4.2009 för att bekanta sig med utställningen *Se upp, zigenare! Missuppfattningens historia* och för att samtala med romerna.

The President of the Republic, Tarja Halonen, visited the Hakasalmi Villa on the National Roma Day on 8 April 2009 to see the *Watch out, Gypsies! The History of a Misunderstanding* exhibition and talk to local Roma people.

Erityisen ilahduttava oli haastavan romaninäyttelyn menestys, yli 14 000 kävijää. Luxemburgin kaupungin historiallisen museon tuotaman näyttelyn tuominen Helsinkiin vaati rohkeutta, koska kärkevä nykyajan ongelmien käsittely on harvinaista Suomen kulttuurihistoriallisissa museoissa. Iloksemme suomalaiset romanijärjestöt suhtautuivat hankkeeseen myönteisesti ja auttoivat monin tavoin. Myös yleisön antama hyvä palaute kannustaa museota tarttumaan vastedeskin arkoihin aiheisiin ja pyrkimään lähemmäksi tavoitettaan olla aidosti koko kaupungin ja kaikkien helsinkiläisten museo.

Kävijämäärien kasvu heijastui myös kaupunginmuseon myyntitulojen komeassa 21 %:n kasvussa. Museon tulot ylittivät nyt reilusti aiemmat luvut niiltä vuosilta, jolloin kävijöiltä perittiin pääsymaksu. Monet museon julkaisut kiinnostivat kertomusvuonna viestimiä, kirja-kauppoja ja kirjanostajia. Myyntiä tehostettiin myös näyttelypisteissä ja erilaisissa messutapahtumissa.

Kaupunginmuseon työhönsä sitoutunut, luova ja energinen henkilökunta uurasti jälleen vaijojaan laskematta, ja siksi suurin kiitos vuoden saavutuksista kuuluu heille. Museo kiittää myös lämpimästi lukuisia yhteistyökumppaneitaan merkittävästä tuesta.

TIINA MERISALO • museonjohtaja

TUOTTAVUUS, TEHOKKUUS JA TALOUDELLISUUS

Kaupunginmuseon käyttötalouden menojen loppusumma oli 7,25 miljoonaa euroa. Määrärahoista säästy 135 937 euroa (1,8 %). Henkilöstökulut ylittyivät 1,2 % palkkojen sopimuskorotusten takia. Palvelujen ostoista säästy 14,3 %, vaikka muun muassa kuljetusvälineiden kunnossapito (Ivecon kolari), oman auton käyttökorvaukset ja rahtipalvelut ylittivät budjetin, mikä kertoo museon kuljetusongelmista. Aineiden ja tarvikkeiden 12,0 %:n ylityksestä suurin osa oli näyttely- ja toimistotarvikkeita. Palveluihin ja tarvikkeisiin varattujen määrärahojen ja toteuman suhde vaihtelee eri vuosina hyvinkin paljon riippuen muun muassa oman työn ja ostopalvelun osuuksista näyttelyrakenneiden tuotannossa.

Tuloja kertyi kaikkiaan 469 533 euroa, kaikkiaan 121 534 euroa eli 34,9 % tavoitetta enemmän, mikä johtui pääasiassa ennakoitua suuremmista myyntituloista, etenkin kuva- ja julkaisumyynnin kasvusta. Myydyimpiä julkaisuja olivat Foto Signe Brander -seinäkal-

lenteri ja Muistojen Helsingissä -kirja. Vapaan pääsyn paisuttama kävijämäärä kartutti osaltaan myyntituloja.

Investointimäärärahoista säästy 8,7 %. Palvelin- ja laitetöiden myöhästymisen vuoksi säästyneille 16 000 eurolle anottiin ylitysoikeutta vuodelle 2010.

Menot asukasta kohden olivat 12,65 € (2008: 12,26). Tuottavuus nousi edellisvuodesta 12,4 %, paljolti kävijöiden, lausuntojen sekä ennaltaehkäisevien konservointitoimien määrän kasvun ansiosta.

MUSEICHEFENS ÅRSÖVERSIKT

Helsingfors stadsmuseum uppnådde år 2009 det största besökarantalet någonsin. Det sammanlagda besökarantalet i alla filialer var 194 413, vilket innebär en ökning på 26 % jämfört med året innan och en ökning på hela 168 % jämfört med år 2007. De många intressanta utställningarna och evenemangen samt den intensifierade kommunikationen lockade stora mängder ny publik till museet och gratisinträdet som infördes i början av år 2008 sänkte avsevärt tröskeln till stadsmuseet.

Det populäraste besöksmålet, museets huvudbyggnad på Sofiegatan 4, hade nästan 48 000 besökare, varav en stor del var turister som prisade utställningen med en koncis historieöversikt, *Helsingfors vid horisonten*. Den andra favoriten, Villa Hagasund, drog nästan 35 000 besökare med utställningen *Se upp, zigenare! Missuppfattningens historia* och med utställningen *Foto Signe Brander* som kryllade av folk redan från start. Sederholmska huset lockade nästan 28 000 besökare med utställningen *Vilken fest*, evenemanget *Café 1809* samt nyheten *Natt* som fick en mycket bra start. Det förnyade Arbetarostadsmuseet hade 5 600 besökare, lika många som under museets första sommar, 1989.

Speciellt glädjande var framgången av utställningen om romerna med över 14 000 besökare. Det krävdes mod att ta utställningen som producerats av Luxemburgs stads historiska museum till Helsingfors, eftersom det på kulturhistoriska museer i Finland är sällsynt att behandla samtida problem på ett tillspetsat sätt. Till vår glädje ställde sig finländska romska organisationer positivt till projektet och hjälpte oss på många vis. Också den positiva responsen från publiken sporrar museet att även i fortsättningen ta tag i känsliga ämnen och sträva efter att komma närmare sitt mål att på ett genuint sätt vara hela stadens och alla Helsingforsbors museum.

Ökningen i besökarmängderna återspeglades också i den praktiska tillväxten på 21 % i stadsmuseets försäljningsinkomster. Museets inkomster överskrider nu med god marginal de tidigare siffrorna för åren då man tog ut en inträdesavgift hos besökarna. Många av museets publikationer intresserade kommunikationsmedier, bokhandlar och bokköpare under berättelseårets gång. Försäljningen effektiviserades också i utställningslokalerna och vid olika mässor.

Stadsmuseets engagerade, kreativa och energiska personal arbetade återigen flitigt och utan att spara sina bemedanden, och därför ska det största tacket för årets prestationer riktas till dem. Museet tackar varmt även sina talrika samarbetspartner för deras betydande stöd.

TIINA MERISALO • museidirektör

Jari Karhu

Kengurumeininki-yhtyeen konsertti houkutti Taiteiden yönä Tuomarinkylän kartanon pihan täyteen rokkaavan lastenmusiikin ystäviä.

Konserten med gruppen *Kengurumeininki* på Konstens natt lockade Domarby gård full med vänner av rockig barnmusik.

The children's rock band *Kengurumeininki* drew a full crowd of eager music lovers, young and old, to enjoy catchy tunes at the Tuomarinkylä Manor during the Night of Arts.

Juho Nurmi

Harvinaisen rauhallinen tuokio Hakasalmen huvilassa lokakuussa 2009 avatussa *Foto Signe Brander*-näyttelyssä, jonka ehti jo vuoden loppuun mennessä nähdä yli 18 000 kävijää.

En sällsynt lugn stund i Villa Hagasund i utställningen *Foto Signe Brander* som öppnade i oktober 2009 och som redan vid utgången av året hade hunnit ses av över 18 000 besökare.

An uncharacteristically peaceful moment at the Hakasalmi Villa's *Foto Signe Brander* exhibition, which was opened in October 2009 and was experienced by more than 18,000 visitors by the end of the year.

THE MUSEUM DIRECTOR'S ANNUAL REVIEW

In 2009, the Helsinki City Museum achieved an all-time visitor record. The total number of visitors in all exhibitions was 194,413, which marks a 26% rise on the previous year and a staggering 168% climb on 2007. The museum's numerous fascinating exhibitions and events as well as its intensified communications attracted new types of customer groups, and the decision to make the museum free of charge from the beginning of 2008 lowered the threshold for many potential visitors.

The most popular location, the museum's main building at Sofiankatu 4, was visited by nearly 48,000 people, most of whom were tourists. The *Helsinki Horizons* exhibition, which provided an engaging glimpse into the history of Helsinki, was particularly to their liking. Another favourite, the Hakasalmi Villa, drew almost 35,000 visitors with the *Watch out, Gypsies! The History of a Misunderstanding* exhibition and the *Foto Signe Brander* exhibition, which was wildly popular from the outset. The Sederholm House was visited by an impressive 28,000 guests, who came to experience the *What a Feast* exhibition, the *Café 1809* event and the new instant hit, the *Night* exhibition. The newly-renovated Worker Housing Museum attracted 5,600 visitors, which was as many as in its first summer in 1989.

The success of the challenging exhibition on the European Roma, which drew 14,000 visitors, was particularly pleasing. Bringing the exhibition, which was put together by the Luxembourg City Historical Museum, to Helsinki took courage, as Finnish museums of cultural history tend to veer away from topical controversies and issues. Much to our delight, Finnish Roma associations took a positive stand with regard to the project and helped us in many ways. Moreover, the favourable feedback from the public is sure to encourage the museum to continue to tackle touchy subjects and strive to get closer to its goal of becoming a museum for the entire city and all of its residents.

The growth in visitor numbers also reflected on the City Museum's impressive 21% increase in sales income. The museum's current earnings clearly exceed the income in the years when visitors were charged for entry. During the year under review, many of the museum's publications drew the interest of the media, book shops and book buyers alike. Various exhibition stands and fairs also served to boost sales.

The City Museum's committed, creative and energetic staff once again made every effort to give their very best at every turn. Therefore, the achievements of the past year are, first and foremost, thanks to them. The museum also wishes to extend heartfelt thanks to its various partners for their vital support.

TIINA MERISALO • Museum Director

Juho Nurmi

ASIAKKAAT

Asiakkaita oli viime vuonna 255 533 (2008: 212 552), joista näyttelykävijöitä oli 194 413 (2008: 154 349). Kaikkien asiakkaiden määrä nousi 20,2 % edellisvuodesta. Näyttelykävijöiden määrä kasvoi 25,9 % ja vuoteen 2007 nähden peräti 168 %. Museon asiantuntijapalvelua sai 19 251 (2008: 20 426) asiakasta.

VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Kaupunginmuseo näkyi kertomusvuonna hyvin julkisuudessa. Media-osumia oli 675 (2008: 683). Museo tiedottaa näyttelystään, julkaisuistaan ja tapahtumistaan sähköpostitse viestimille ja suorapostiasiakkaille, museon verkkosivuilla, *Sofia*-asiakaslehdessä sekä esittein, julistein ja mainoksin.

Sähköisen viestinnän resursseja lisättiin ja tätä aluetta kehitettiin kohtamalla museon verkkosivuja, luomalla museolle Facebook-sivu sekä ottamalla käyttöön sähköinen uutiskirje, joka täydentää *Sofia*-lehteä keskeisenä asiakasviestinnän välineenä. Molempien tilaajakantaa kasvatettiin tehokkaasti, ja vuoden lopussa *Sofia*-lehdellä oli 5 700 ja uutiskirjeellä 3 000 tilaajaa.

Kaupunginmuseon mainosmedioita olivat muiden muassa Helsingin Sanomat, Hufvudstadsbladet ja Voima-lehti. Lehtien lisäksi uusia näyttelyitä mainostettiin ulkomainostauluissa sekä raitiovaunuissa, busseissa ja metrossa. Työväenasuntomuseon sekä Tuomarinkylän kartanomuseon ja Lastenmuseon lähiseudulla toteutettiin suoramainoskampanja.

Museo esitteli tarjontaansa Ett hus kommer lastat -tapahtumassa ruotsinkielisessä työväenopistossa maaliskuussa, Kirjan ja ruusun päivä-

Työväenasuntomuseon uudelleenavajaisia remontin jälkeen vietettiin iloisessa pihajuhlissa Helsinki-päivänä.

Arbetsbostadsmuseets nyöppning efter renoveringen firades med en glad gårdsfest på Helsingforsdagen.

The reopening of the Worker Housing Museum after renovation was commemorated with a wonderful celebration in the yard on Helsinki Day.

nä Narinkkatorilla toukokuussa sekä Koskipäivä-tapahtumassa Vanhasakaupungissa elokuussa. Museo osallistui tammikuussa Matkamessuille Helsingin kaupungin osastolla ja lokakuussa Kirjamessuille Suomen museoliiton osastolla.

Vuonna 2008 luotuja, matkailijoille suunnattuja englanninkielisiä esitteitä jaettiin pääkaupunkiseudun hotelleihin, kahviloihin ja muihin yleisökohteisiin sekä myös katujakeluna historiallisissa asuissa kesän aikana yhteensä 20 000 (edellisvuonna 7 000).

ASIAKASTYYTYVÄISYYS

Museo kehittää toimintaansa keräämällä asiakaspalautetta toimipisteissä paperilomakkein ja sähköisesti. Lisäksi seurataan suullista ja vieraskirjoihin kirjattua palautetta. Vuonna 2009 palautteen sähköistä keruuta tehostettiin asentamalla palautepisteet Hakasalmen huvilan lisäksi Sofiankadulle, Sederholmin taloon ja Työväenasuntomuseoon. Vuoden mittaan lähes 1 800 kävijää antoi sähköistä palautetta. Kiitetyimmäksi näyttelyksi nousi Foto Signe Brander, jolle 91 % vastaajista antoi yleisarvosanan hyvää tai erittäin hyvää. Vastaava luku oli Yönäyttelyssä 86 %, Työväenasuntomuseossa 88 %, Varokaa, mustalaisia! Väärinymmärryksen historiaa -näyttelyssä 81 % ja Horisontissa Helsinki -näyttelyssä 77 %.

Kaupunginmuseon verkkoviestintä uudistui ja monipuolistui, ja niinpä Signe Branderkin liittyi Facebookiin.

Stadsmuseets kommunikation på nätet förnyades och blev mer mångsidig och därmed anslöt sig även Signe Brander till Facebook.

The online communications of the City Museum were renewed and diversified, and so, even Signe Brander joined Facebook.

Kokoelmiin saatiin nuorenparin squashmailat ja hersyvä tarina lahjoittajien liikuntaharrastuksista opiskeluaikalla 1980–1990-lukujen vaihteessa.

Till samlingarna donerades squashracketarna av ett ungt par och en sprudlande historia om donatorernas idrottshobbyer under studietiden i 1980–1990-talsskiftet.

The squash rackets of a young couple were added to the collection along with a delightful tale of the donors' sports activities during their student years at the turn of 1990s.

KOKOELMAT

Kokoelmatyö on keskittynyt kokoelmanhallinnan laajentamiseen sekä kokoelmalogistiikan kehittämiseen. Kokoelmia on inventoitu ja luettelointi tietokantaan systemaattisesti. Ennaltaehkäisevät konservointitoimet, kuntokartoitukset sekä tarvittaessa konservointi ovat merkittävä osa kokoelmanhallinnan tason nostamista.

KOKOELMANHALLINTAJÄRJESTELMÄ JA KOKOELMIEN LUETTELOINTI TIETOKANTOIHIN

Maria-tietokantajärjestelmä, jolla museon kokoelmia hallitaan, päivitettiin MediaKsi-järjestelmäksi vuoden lopulla esine-, arkisto-, taide- ja rakennustietokantojen osalta. Päivitys toi luettelointiin työtä nopeuttavia ominaisuuksia sekä mahdollisuuden lisätä entistä helpommin useita kuvia tallenteen luettelointitietoihin.

Kaupunginmuseo ryhtyi kertomusvuonna suunnittelemaan kokoelmatietokantojen asiakaskäyttöä. Tavoitteena on tuoda museon kokoelmat paremmin tutkijoiden ja yleisön saataville. Pilottiprojektina on valokuvien verkkoselailun ja kuvakaupan toteuttaminen vuoden 2011 alkuun mennessä. Vuonna 2009 keskityttiin asiakassovelluksen tekniikkaan.

Väinö Kannisto

Opetusministeriön tuella alettiin digitoida Väinö Kanniston 10 000 negatiivin kokoelmaa, joka sisältää elämänmakuisia kuvia 1940–50-luvun Helsingistä.

Med stöd av Undervisningsministeriet inledde man digitaliseringen av Väinö Kannistos samling på 10 000 negativ med bilder med en smak av livet från Helsingfors på 1940–50-talet.

The process of digitising Väinö Kannisto's collection of 10,000 negatives was put in motion with funding from the Ministry of Education. Kannisto's photographic legacy contains evocative pictures of life in Helsinki in the 1940s and 50s.

Esinekokoelmien Kamu-tietokantaan tallennettiin vuoden aikana 2 830 inventoitua, näyttelyihin valittua ja kokoelmiin liitettyä esinettä. Suurin yksittäinen kokonaisuus oli 1 200 inventoitua tapettinäytettä. Esinetietokannan tallenteiden yhteismäärä oli vuoden lopussa 52 552.

Valokuvia luetteloiitiin 2 330 Foto-tietokantoihin, joissa oli vuoden lopussa yhteensä 37 783 kuvaa. Opetusministeriön tuella alkoi Väinö Kanniston arvokkaan noin 10 000 negatiivin kokoelman digitointi. Eeva Ristan ja Simo Ristan kuvien luettelointi jatkui. Lisäksi luetteloiitiin uutta kartuntaa, kokoelman vanhinta osaa sekä asiakkaiden tilaamat kuvat. Tulevaan kuvakauppaan valmistauduttiin parantamalla aiemmin digitoitujen kuvien laatua. Volker von Boninin noin 3 000 negatiivin uudelleendigitointi valmistui, ja Signe Branderin 907 negatiivia digitointiin poikkeuksellisen korkeatasoisesti.

Arkistokokoelman Kama-tietokantaa valmisteltiin yleisölle avaimista varten luetteloimalla valikoiden ja täydentäen käytetyimpiä ja keskeisimpiä aineistoja. Vuodessa tietokantaan vietiin 1 188 tallennetta, joista vain vähäinen osa oli uutta kartuntaa. Vuoden lopussa tietokannassa oli yhteensä 18 700 tallennetta.

Taidekokoelman Teos-tietokantaan luetteloiitiin uushankinnat ja jatkettiin käsin luetteloitujen teosten tallennusta. Lisäksi aloitettiin paperipohjaisten teosten, grafiikan, akvarellien ja pastellien, luettelointi. Kaikkiaan 407 teosta tallennettiin tietokantaan, jossa oli vuoden päättyessä yhteensä 3 784 teosta.

Arkeologisen kokoelman konservoituja esineitä luetteloiitiin ja aloitettiin museon omien maalöytöjen vieminen Siru-tietokantaan. Arkeologisia tallenteita luetteloiitiin 360. Rakennusperinnön Raku-tietokantaan luetteloiitiin 422 kohdetta, muun muassa Laajasalon huvilat.

ESINEKOKOELMIEN KARTUTTAMINEN

Esinekokoelmat karttuivat kertomusvuonna 43 hankintaerällä, joista uusia lahjoituksia oli 17 ja museolöytöjä 22. Tapettikokoelman inventoinnissa esiin tulleet diariomattomat hankintaerät nostivat museolöytöjen määrän huomattavan korkeaksi. Ostoja esinekokoelmiin tehtiin kolme. Hankintaerien yhteismäärä, taide ja arkisto mukaan lukien, oli 59.

Yksityisiä lahjoituksia

Lähimenneisyyden esineistö karttui Body Shopin tuotepakkauksilla sekä Subwayn patonkiateriaan liittyvillä esineillä ja työntekijän vaateuksella. Body Shopin tuotteet olivat Hakasalmen huvilan Kunnon kansalainen -näyttelyssä esimerkkinä vaihtoehtoisesta, tiedostavasta kulutuksesta sekä ympäristön- ja eläinsuojelusta. Vuonna 2000 Annankatu 4:ssä avattu Suomen ensimmäinen Subway-ravintola on esimerkki nykypäivän ilmiöstä, pikaruokapaikasta, jonka museologian opiskelija Anu Kytälä dokumentoi haastatteluin ja valokuvin. Molemmat yritykset ovat kokoelmissa myös esimerkkeinä franchising-periaatteesta, jossa yrittäjä hankkii oikeuden käyttää tavaramerkkiä yritystoiminnassaan.

Trendikäs urheilulaji squash levisi Suomessa 1970–80-luvulla. Museo sai lahjoituksena kaksi squashmailaa, joilla nuoripari on pelannut Merihaan palloiluhallissa ja Itäkeskuksessa 1990-luvun alussa.

Kauno ja Meeri Lahtisen vuonna 1968 Kruununhakaan, Kirkkokatu 1:een, perustama Alku-baari lopetti toimintansa, ja sen valomainos liitettiin kokoelmiin muistona 1970-luvun konstailematonta perusruokaa tarjoileesta ravintolasta.

Jouluesineistöä täydennettiin joulukalenterilla, jonka 7- ja 10-vuotiaat lapset ovat itse askarrelleet isänsä kanssa 1980. Puusta tehdyssä kalenterissa on osaksi leikattuja ja osaksi itse piirrettyjä kuvia, joissa näkyy myös nyt jo toimintansa lopettanut Pukinmäen Esso.

Antti Nurmesniemen emaloitu, bakeliittikahvainen Pikku Pehtoori -kahvipannu vuodelta 1957.

Antti Nurmesniemis emaljerade kaffepanna med bakelithandtag, "Pikku Pehtoori", från år 1957.

The enamel, bakelite-handled Pikku Pehtoori coffee pot from 1957. Designed by Antti Nurmesniemi.

Kansallissosialistisen Saksan lippu hulmuu Fazerin 1930–40-luvun makeisrasian kassissa.

Nationalsocialistiska Tysklands flagga vajar på locket av Fazers sötsaksask från 1930–40-talet.

The flag of the German National Socialist Party flies on the cover of Fazer's box of sweets from the 1930s and 40s.

Museo tallensi ahtajan nokkakärkyt Helsingin Jätkäsaaresta.

Museet dokumenterade stuveriarbetarens säckkärra från Busholmen i Helsingfors.

The museum recovered a dockworkers' trolley from Jätkäsaari in Helsinki.

Helsingissä toimineiden yritysten pakkauksista mainittakoon lahjoituksina tulleet Oy Sylva Ab:n *Amor – Konfekti* 1920-luvulta sekä Oy Karl Fazer Ab:n Wrightin panoraamalla varustettu suklaarasia 1960-luvulta ja 1930–40-luvun *Fazer rakeita* -rasia, jonka kantta koristaa kansallissosialistisen Saksan lippu.

Testamenttilahjoituksena saatiin kolme Wilhelm Andsténin kaakelitehtaan valmistamaa keramiikkamaljakkoa. Lahjoitusta täydentää Edith Gripenbergin Andsténin kaakeli- ja fajanssitehdasta sen varhaisvaiheessa esittävä öljymaalauk. Vuosina 1842–1918 Sörnäsissä toimineen tehtaan tuotteita olivat pääasiassa uuninkaakelit, seinä- ja lattialaatat, taloustavarat ja pienoispatsaat.

Helsingiläiselle valokuvaajalle Väinö Kannistolle kuuluneita kaitafilmi- ja valokuvakameroita liitettiin kokoelmiin. Museolla on arvokas 10 000 negatiivin kokoelma Kanniston kuvia 1940–50-luvulta.

Astiakokoelmia täydennettiin Arabian 1970-luvun *Kosmos*-kahvi- ja -teekupeilla (Ulla Procopé ja Gunvor Olin-Grönqvist) ja *Otso*-tarjoilulautasella (Ulla Procopé ja Raija Uosikkinen) sekä Wärtsilän 1950-luvun lopun *Pikku pehtoori* -kahvipannulla (Antti Nurmesniemi).

Ostoina hankittiin Yö-näyttelyä varten taksin katolla oleva merkivalo sekä Merivaaran valmistama vastasyntyneen sänky *Baby Crib Trolley*. Hietalahden hallin myymälänäyttelyn pääsiäissomistukseen ostettiin Fazerin pääsiäisaiheinen, peltinen makeisrasia.

Virastojen lahjoituksia

Helsingin kaupungin virastoihin liittyviä lahjoituksia olivat kaupunginvaltuuston istuntosaliin vuonna 1905 teetetyt kalusteet sekä Helsingin Jätkäsaaren satamassa ahtauksessa käytetyt nokkakärkyt.

Sipoosta liitetyillä alueilla dokumentoitiin kulttuuriympäristöä, muun muassa Östersundomin kappeli vuodelta 1754, nykyään Helsingin vanhin kirkko.

På områdena som inkorporerats från Sibbo dokumenterades kulturmiljön, bland annat Östersundoms kapell från år 1754, numera den äldsta kyrkan i Helsingfors.

Culturally significant locations were documented in the areas that were consolidated to Helsinki from Sipoo. These included, for example, the Östersundom Chapel from 1754, which is now the oldest church in Helsinki.

Valokuvien dokumentointiin Sofiankadun tunnelmaan vuosikymmeniä kuulunut Hiltusen antikvariaatti, joka sulki ovensa Torikorttelien elävöityksen edistyessä.

Genom fotografier dokumenterades antikvariatet Hiltusen antikvariaatti som har varit en del av stämningen på Sofiegatan i årtionden och som stängde sina dörrar i och med att Torgkvarterens upplivande framskred.

The Hiltusen antikvariaatti second-hand book shop – an integral element in the atmosphere on Sofiankatu Street for decades – was documented in photos before it closed its doors as the development of the Tori Quarters continued.

VALOKUVAKOKOELMAN KARTUTTAMINEN JA DOKUMENTOINTIVALOKUVAUS

Valokuvakokoelmiin liitettiin kaikkiaan 33 lahjoitusta, ostoa, tilaustyötä ja jäljennöskuvaustyötä. Oma dokumentointi mukaan lukien kuvakokoelmat karttuivat yhteensä 30 486

valokuvalla. Suurimpiin lahjoituksiin kuuluivat Herttoniemessä vuosina 1952–2007 toimineen Valokuvaamo Kienasen noin 15 000 negatiivia sekä kaupunkisuunnitteluviraston noin 850 väridiaa, jotka esittävät muun muassa Länsi-Helsingin lähiöiden muutosta 1970-luvulla.

Valokuvakokoelmaa täydennettiin myös museon valokuvaajan otamilla ja muilta valokuvaajilta tilatuilla dokumenttikuvilla, joita kertyi lähes 5 000. Yö-näyttelyä varten kuvattiin yötyötä: Yrjönkadun uimahallin siivousta sekä yövuorot Mellunmäen pelastusasemalla ja Kätilöopistolla. Muuttuvaa Helsinkiä kuvattiin muun muassa Herttoniemessä metroaseman tienoilla ja teollisuusalueella, Kruunuvuorenselällä, Musiikkitalon rakennustyömaalla, Kiseleffin basaarissa sekä Hiltusen antikvariaatissa Sofiankadulla. Sipoon liitosalueella toteutettiin erillisrahoituksella laaja kulttuuriympäristön valokuvadokumentointi. Museon omaa vilkasta toimintaa, kuten näyttelyitä ja yleisötapatumia, ikuisitettiin.

TAIDEKOKOELMAN KARTUTTAMINEN

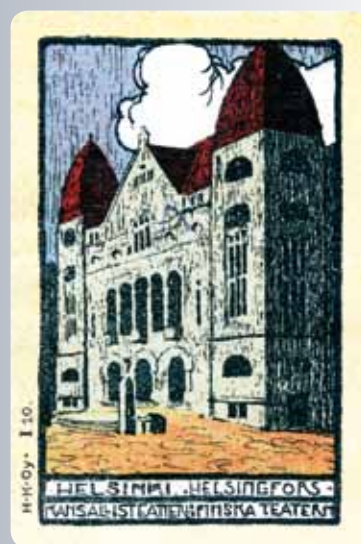
Taidekokoelma karttui kymmenellä taideteoksella, jotka saatiin ostoina ja lahjoituksina. Kadonneisiin kaupunkinäkyymiin lukeutuvat muun muassa Yrjö Kalliokosken öljyvärimalaukset vanhasta puu-Hermannista vuosilta 1939 ja 1949 sekä Väinö Hervon *Meritullin paviljonki* -akvarelli vuodelta 1922. Uudempaa tuotantoa edustaa Tatiana Nazarenkon Iso-Roobertinkadun näkymä vuodelta 1988.

ARKISTOKOKOELMAN KARTUTTAMINEN

Arkistokokoelmaan saatiin harvinaisia 1900-luvun alun propaganda- ja reklaamimerkkejä. Hiukan postimerkkiä suuremmat reklaamimerkit ovat eräänlaisia pienoisjulisteita, nykyisten tarrojen edeltäjiä mainoksina ja keräilykohteina. Kokoelma karttui noin sadalla tallenteella.

KIRJASTO

Museon kirjasto sisältää lähinnä museoammattillista kirjallisuutta sekä museoesineiksi luokiteltuja kirjoja. Kirjaston kirja- ja lehtikokoelmat sekä tietokannat palvelevat museon työntekijöitä. Museon ulkopuolelle aineistoa ei lainata, mutta kirjasto antaa kaupungin historiaa koskevaa tietopalvelua.

Arkistokokoelmaan saatiin albumillinen arvokkaita reklaamimerkkejä, joiden joukossa on vuonna 1914 julkaistu kahden toista keräilymerkin sarja Helsingin huomattavista rakennuksista.

Till arkivsamlingen fick man ett album med värdefulla reklamärken, bland vilka det finns en år 1914 utgiven serie med tolv samlarmärken om viktiga byggnader i Helsingfors.

The archive collection was enriched with an album-full of valuable advertisement stamps among which is a series of 12 rare collectible stamps depicting notable buildings in Helsinki issued in 1914.

KOKOELMIEN HOITO JA KONSERVOINTI

Vuoden 2009 aikana purettiin ja pystytettiin hengästyttävän monia isoja näyttelyitä, joista ensimmäinen oli helmikuussa Luxemburgin kaupungin historiallisesta museosta tuotettu *Varokaa, mustalaisia! Väärinymmärryksen historiaa* -näyttely. Tekstiilikonservaattori vastasi Romaniasta, Saksasta, Ranskasta ja Luxemburgista tulleiden lainaesineiden kuntokartoituksesta.

Jo edellisvuonna aloitettu Työväenasuntomuseon runsaan esineistön konservointi ja huolto sekä näyttelynrakennus jatkuivat avajaisiin 12.6. asti. Loppuvuonna konservaattoreita työllistivät Sederholmin talon *Yhtä juhlaa* -näyttelyn purku ja Yö-näyttelyn esineiden konservointi ja näyttelyn pystytys.

Kolmen suuren näyttelyn esinelogistiikka ja -kuljetukset olivat kokoelmamuseomestarien päätehtävät vuonna 2009. Ensimmäistä vuotta käytössä ollut museon pakettiauto helpotti ja järkeisti huomattavasti kokoelma- ja näyttelymuseomestarien työtä, kun pääosa kuljetuksista ajettiin omalla autolla.

Konservaattoriharjoittelija Johanna Närhi puhdistaa ja pakkaa *Yhtä juhlaa* -näyttelystä purettuja esineitä.

Konservatorpraktikanten Johanna Närhi rengör och packar föremål som tagits ner från utställningen *Vilken fest*.

Trainee Conservator Johanna Närhi cleans and packages items removed from the *What a Feast* exhibition.

Leena Lehto

Kokoelmien hoidossa jatkettiin ennaltaehkäisevään konservointiin panostamista koulutuksessa, näyttelyissä ja kokoelmakeskuksissa, joissa toteutettiin kaksi mittavaa ennaltaehkäisevän konservoinnin projektia: Määräaikainen paperikonservaattori sekä museoavustaja vastasivat rakennusosakokoelman yli 1 000 tapettinäytteen inventoinnista, pintapuhdistuksesta sekä pakkaamisesta. Hyrylän kokoelmakeskuksessa taas alkoi vuoteen 2010 jatkuva raitiovaunujen ennaltaehkäisevän konservoinnin projekti, jonka tuloksena neljä raitiovaunua pintapuhdistettiin.

Inventoinnin painopiste oli 2009 julkisessa kokoelmassa Honkanummen kokoelmakeskuksessa, jossa temaattisina inventointikohteina olivat apteekkien sekä partureiden ja kampaamoiden esineistö.

Paperikonservaattori huolsi ja konservoi näyttelyihin valitut ja lainatut paperipohjaiset taideteokset ja arkistotallenteet sekä paperista ja pahvista valmistetut esineet. Konservoituja tallenteita oli yhteensä 48. Omista näyttelyistä työllistivät eniten Yö-näyttely ja Työväenasuntomuseo. Taide- ja arkistokokoelman vanhimpien ja huonokuntoisimpien tallenteiden konservointia jatkettiin ajan salliessa. Työn alla olivat muun muassa C. L. Engelin akvarellit 1810-luvun Helsingistä ja 1800-luvun jälkipuolen painetut Helsingin kartat. Ennaltaehkäisevässä konservoinnissa paperikonservaattori teki 22 toimenpidettä.

Taidekokoelmien järjestäminen säilytyshyllyihin ja teosten sijaintikooditus saatiin valmiiksi keskeisimpien kehystettyjen taideteosten osalta. Kooditetuilla teoksilla on nyt pysyvät paikkansa, joista ne tarvittaessa nopeasti löytyä. Grafiikan, akvarellien, piirustusten ja painokuvien inventointi, uudelleensuojaus, siirto uusiin paloturvallisiin laatikostoihin ja luettelointi tietokantaan aloitettiin. Luetteloidut ja tunnistuskuvatut teokset lisäävät kokoelman käyttömahdollisuuksia huomattavasti.

Puoli vuotta kestäneessä arkeologisen esineistön konservointiprojektissa konservoitiin 124 esinettä. Arkeologisia tallenteita huollettiin 431 kappaletta.

VALOKUVIEN DIGITOINTI

Kuvalaitoksella tehtiin *Foto Signe Brander* -näyttelyä ja -kuvateosta valmistellessa urauurtavaa tutkimusta kuvien digitoinnin kehittämiseksi. Eri digitointimodeista vertailtiin skannaamista alkuperäisvedoksista, negatiiveista tehdyistä pinnakkaisvedoksista ja suoraan lasinegatiiveista. Myös digitaalista reprokuvaamista kinokoon digitaalikameralla ja suuri-kapasiteettisella digitaaliperällä kokeiltiin, mikä tuotti parhaan tuloksen. Menetelmän etuna ovat kuvista saatavat digitaaliset negatiivit, jotka mahdollistavat suuren valikoiman kuvan säätö- ja muokauskeinoja toisin kuin tiff-tallenne. Digikuvan tutkimuksesta ja työmenetelmien kehittämisestä vastaava tutkija kirjoitti tutkimustuloksista ja muista digikuvan ominaisuuksista 16 artikkelia internetin Digiwiki-sivustolle ja osallistui aktiivisesti museoiden, arkistojen ja kirjastojen asiantuntijoiden perustaman Digirinki-verkoston toimintaan.

KUVALAITOS

Kuvalaitos valmistaa kuvat museon näyttelyihin, julkaisuihin, tietokantoihin ja arkistoihin, tiedotuksen ja markkinoinnin tarpeisiin sekä kuvaarkiston asiakkaille. Kuvanvalmistuksessa on painopiste siirtynyt yhä enemmän digitaalisiin kuviin. Kuvalaitoksessa tutkitaan ja kehitetään digitointiprosesseja vastaamaan kuvankäytön tarpeita. Kuvien nopea toimitus – viikossa tai pikemmin – on saanut kiitosta asiakkailta.

Kuvankäsittelijät digitoivat skannaamalla 7 079 kuvaa ja kameralla kuvaamalla 944 kuvaa, yhteensä 8 023 kuvaa. Eeva Ristan ja Simo Ristan kokoelmasta digitoitiin erillisprojektina 7 273 negatiivia. Kaikkiaan digitoitiin 15 296 kuvaa. Paperivedoksia tai -tulosteita tehtiin 307.

Foto Signe Brander
Helsingfors 1909.

Kaupunginmuseon kehittämä digitointimenetelmä nosti Signe Branderin huipputerävistä kuvista esiin ennennäkemättömiä yksityiskohtia: lasten varpaatkin erottuvat nyt Iso-Roobertinkatu 19:n pihakuvasta.

Digitaliseringsmetoden som stadsmuseet utvecklat lyfte fram detaljer som inte hade setts förut på Signe Branders extremt skarpa bilder: nu syns till och med barnens tår på gårdsbilden från Stora Robertsgatan 19.

The digitising method developed by the City Museum brought out never-before-seen details from the extremely sharp photos of Signe Brander: now you can even spot the toes of the children in the shot depicting a yard at Iso-Roobertinkatu 19.

Signe Brander

NÄYTTELYTOIMINTA

NÄYTTELYT

Varokaa, mustalaisia! Väärinymmärryksen historiaa 11.2.–30.8.2009

Laajan kansainvälisen näyttelyn kokosi alun perin vuonna 2007 Luxemburgin kaupungin historiallinen museo. Tietoisesti hätkähdyttävästi nimetty näyttely kertoi romanien ja pääväestön suhteista Euroopassa 1300-luvulta alkaen ja esitteli romanikulttuuria. Näyttely etsi rohkeasti uutta sekä sisällöllään että ulkoasullaan ja kannusti pohtimaan ja purkamaan vuosisataisia ennakkoluuloja. Hankkeeseen osallistunut Helsingin kaupungin museo päätti tuoda suosittuun ja keskustelua herättäneeseen näyttelyyn Suomeen, koska aihe oli ajan hermolla myös täällä.

Suomalaista yleisöä varten näyttelyä muokattiin monin tavoin. Suomen kaaleiden osuutta laajennettiin, ja heidän historiaansa ja kulttuurinsa olivat hyvin esillä myös näyttelyn julkaisussa ja oheishjelmassa. Museo teki hedelmällistä yhteistyötä Suomen romanijärjestöjen kanssa. Näyttelyssä työskenteli romanioppaita, joiden palveluista museovieraat pitivät paljon.

Sveitsiläisen taiteilijan Jean-Pierre Zauggin mielikuvituksellinen, miellelyhtymillä leikkivä näyttelyarkkitehtuuri sekä kiehoi että ärsytti *Varokaa, mustalaisia! Väärinymmärryksen historiaa* -näyttelyn kävijöitä – kuten pitikin.

Den schweiziska konstnären Jean-Pierre Zauggs fantasifulla utställningsarkitektur som leker med associationer både fascinerade och irriterade besökarna vid utställningen *Se upp, zigenare! Missuppfattningens historia* – precis som meningen var.

The imaginative exhibition architecture of Swiss artist Jean-Pierre Zaugg, which flirts with a multitude of associations, both fascinated and annoyed visitors of the *Watch out, Gypsies! The History of a Misunderstanding* just as intended.

Juho Nurmi

Hakasalmen huvilassa esillä ollut näyttely sai runsaasti huomiota viestimissä ja kiitosta yleisöltä ja ylitti 14 089 kävijällään reilusti tavoitteet. Näyttelyn vaikutuksia käsitettiin sekä museoista että romaneista tutkittiin. Kärkevä näyttely jakoi odotetusti mielipiteet. Suuri enemmistö hyväksyi kantaaottavat näyttelyt monikulttuurisuudesta, ja lähes kaikki uskoivat museoiden voivan murtaa ennakkoluuloja tietoa jakamalla. Puolet kävijöistä arvioi näyttelyn vaikuttaneen myönteisesti asenteisiinsa.

Uudistettu Työväenasuntomuseo 12.6.2009–27.9.2009

Helsingin vanhimpaan säilyneeseen kunnalliseen työväenasuntoon sijoitettu museo avautui hellävaroin korjattuna ja uudistettuna. Vuodesta 1989 museona toiminut talo huollettiin vuosina 2007–2009, julkisivut ja vesikatto maalattiin, ikkunat korjattiin, pintoja maalattiin, tapetoitiin ja konservoitiin. Uudistuksessa vaalittiin museon kodikasta tunnelmaa. Eniten muutettiin asiakaspalvelutiloja, johdantonäyttelyä ja tekstejä. Uutuuksina avattiin täydennetty kellarinäyttely ja 1970-luvun alun hellahuone, jossa saa koskea esineisiin. Museo hurmasi viestimet ja kävijät vahvalla elämänmaullaan ja houkutteli lähes 5 600 kävijää, yhtä monta kuin ensimmäisenä aukiolokesänä 1989.

Foto Signe Brander • 13.10.2009–29.8.2010

Hakasalmen huvilassa avattiin lokakuussa kaupunginmuseon tunnetuimman ja rakastetuimman valokuvaajan Signe Branderin kaupunkikuvia esittelevä näyttely, jossa on esillä 79 suurikokoista (70 x 100 cm) digitulostetta 907 kuvan kokoelmasta. Tavoitteena on tuoda esiin Branderin monipuolisuus kaupungin ja kaupunkilaisten dokumentoijana ja samalla korostaa hänen tuotantonsa korkeaa valokuvataiteellista laatua. Näyttelyyn tuotettiin myös ääniopas, joka tarjoaa lisätietoja 14 valokuvasta.

Yö • 20.11.2009–9.1.2011

Hämärtyvän ja öisen kaupungin kulttuurihistoriaa esittelevä Yö-näyttely avautui Sederholmin talossa marraskuussa. Sen keskeisiä teemoja ovat makuuhuoneiden historia, unet, yön vaarat, kummitukset ja yötyö. Museon taidekokoelmien yöaiheiset maalaukset näyttävät yön kauneuden. Yläkerran salin kattoon on projisoitu Helsingin reaaliaikainen tähtitaivas, joka on toteutettu *Stellarium*-ohjelmalla. Öinen juhlika kaupunki herää eloon ravintolavalokuvissa. Näyttelyn yhteydessä toteutettiin laaja yötyön valokuvadokumentointi. Yö-näyttelyn vaikuttavan ulkoasun loi näyttelysuunnittelija Taina Väisänen. Valosuunnittelusta vastasi Jaakko Kiukkanen ja äänimaailman loihti Tommi Koskinen.

Kokoelmien uudelleenlataaminen – Recharged Collections • 1.–24.4.2009

Horisontissa Helsinki -näyttelyn, Sofiankatu 4, ohessa esiteltiin huhtikuussa neljän Taideteollisen korkeakoulun opiskelijan teoksia, joiden ideat syntyivät opiskelijoiden tutustuttua kokoelmakeskuksissa kaupunginmuseon kokoelmiin sekä yleisesti kulttuurihistoriallisen museon toimintaan. Näyttely ja teokset olivat osa Taideteollisen korkeakoulun *Museot taiteellisena mediana* -kurssia, joka tarkasteli museoita taiteen paikkana ja lähtökohtana. Kurssin ohjaajana toimi tutkija-taiteilija Outi Turpeinen.

Kokemäenjoen kulttuuriympäristöjä 6.5.–31.7.2009

Satakunnan maakuntavierailun yhteydessä Sofiankatu 4:ssä oli esillä Satakunnan Museon tuottama ja Satakuntaliiton järjestämä pienoisnäyttely, joka kertoi ihmisen rakentamista maisemista jokilaaksossa.

Muistojen Helsingissä • 26.3.2008–29.3.2009

Helsingin kaupunginteatterin aulassa oli esillä maaliskuun loppuun asti edellisvuonna avattu museon koostama valokuvanäyttely, joka taustoi Kjöll Westön *Missä kuljimme kerran* -romaanista tehtyä näytelmää. Kymmenet tuhannet teatterivieraat näkivät näyttelyn.

Kruunuvuori-näyttely Korjaamolla 17.9.–22.11.2009

Syyskuussa avattiin Ratikkamuseon Korjaamo-galleriassa yhdessä Kulttuuritehdas Korjaamon kanssa tuotettu taiteilija Aurora Reinhardin näyttely. Kiehtovat valokuvat esittelivät Laajasalossa sijaitsevan, 1900-luvun alussa kukoistaneen Kruunuvuoren huvila-alueen vaiheikkaan historian tuottamaa nykyistä maalauksellista rappiotilaa, joka tulee pian muuttamaan uudisrakentamisen takia.

Signe Brander -näyttely Tukholmassa 6.11.–5.12.2009

Marraskuussa avattiin Tukholma Suomi-instituutissa näyttely, joka esitteli 1900-luvun alun helsinkiläistä kaupunkimaisemaa Signe Branderin Helsinki-kuvien kautta.

Maunula viihteellä • 7.–14.3.2009

Kaupunginmuseo oli mukana toteuttamassa Helsingin kaupunginosayhdistykset ry:n ideoimaa *Maunula viihteellä 1960–1980* -valokuvanäyttelyä, joka oli esillä Maunulan kirjastossa. Näyttelyn yhteydessä asukkailla oli tilaisuus esitellä kuva-aarteitaan museon asiantuntijoille.

Juho Nurmi

Työväenasuntomuseon kodikas tunnelma säilyi, vaikka esineet puhdistettiin ja joitakin tapetteja vaihdettiin.

Arbetsbostadsmuseet behöll sin hemtrevliga stämning även om föremålen rengjordes och några tapeter byttes ut.

The Worker Housing Museum kept its cosy atmosphere although the items on display were cleaned and some wallpapers were changed.

Yöasuja ja toilettitarvikkeita sadan vuoden takaa Sederholmin talon Yö-näyttelyssä.

Nattdräkter och toalettillbehör från hundra år tillbaka på utställningen *Natt* i Sederholmska huset.

Nightwear and toiletry accessories dating back a century at the Sederholm House's *Night* exhibition.

Kaupunginmuseo

- Horisontissa Helsinki
- Kokoelmien uudelleenlataaminen – Recharged Collections 1.–24.4.2009
- Kokemäenjoen kulttuuriympäristöjä 6.5.–31.7.2009

Katumuseo

- Katuelämää Helsingissä 1700-luvun lopulta 1930-luvulle
- Vanhanajan joulukatu 29.11.2009–6.1.2010

Hakasalmen huvila

- Varokaa, mustalaisia! Väärinymmärryksen historiaa 11.2.–30.8.2009
- Foto Signe Brander 13.10.2009–29.8.2010

Sederholmin talo

- Yhtä juhlaa –13.9.2009 saakka
- Yö 20.11.2009–9.1.2011

Ruiskumestarin talo

- Pikkuporvariskoti 1860-luvun Helsingissä

Raitioliikennemuseo

- Vuosisadan ratikkamatka
- Kruunuvuori 17.9.–22.11.2009

Koulumuseo

- Helsingin kansakoulujen historiaa

Tuomarinkylän museo

- Tyylikästä

Lastenmuseo

- Mammutista marsuun

Työväenasuntomuseo

- Työläiskoteja 1910-luvulta 1980-luvulle. Uudistettu näyttely 12.6.2009 alkaen.

Voimalamuseo

- Teollisuushistoriaa Vantaanjoen suulla

Muistojen hallimymälä Hietalahden hallissa

- Sekatavarapuodin tuotteita 1900-luvulta, näyttelyä uudistettiin 2009

Juha Nurmi

NÄYTTELYKÄVIJÄT

Kertomusvuonna saavutettiin yhteensä lähes 195 000 näyttelykävijää, joka on museon kaikkien aikojen ennätys. Kävijämäärä kasvoi edellisvuodesta 26 %. Museon päärakennus, Sofiankatu 4, säilytti johtoasemansa lähes 48 000 kävijällä. Hakasalmen huvilan kävijämäärä lähes kolminkertaistui suosittujen näyttelyiden ansiosta ja Voimalamuseokin kaksinkertaisti kävijämääränsä. Ratikkamuseo osana Kulttuuritehdas Korjaamo toimi 2009 ensimmäisen täyden kalenterivuoden. Työväenasuntomuseo avattiin kertomusvuonna pitkän peruskorjauksen jälkeen. Osuutensa kävijämäärien kasvuun oli myös runsaalla tapahtumatuotannolla ja onnistuneella markkinoinnilla.

Kävijämäärät museoittain

	2006	2007	2008	2009
Sofiankatu 4	13 513	15 763	46 667	47 942
Hakasalmen huvila	7 613	9 473	12 833	34 454
Sederholmin talo	8 017	22 025	33 270	27 980
Koulumuseo	3 924	4 309	5 431	5 023
Ratikkamuseo	9 650	5 741	27 888	41 931
Voimalamuseo	234	2 609	3 559	7 019
Työväenasuntomuseo	179	kiinni	kiinni	5 682
Ruiskumestarin talo	3 486	2 814	4 858	5 528
Tuomarinkylän museot	10 639	9 931	19 843	18 854
Yhteensä	57 255	72 665	154 349	194 413

YLEISÖPALVELUT

MUSEOIDEN AUKIOLOAJAT

Helsingin kaupunginmuseo, Sofiankatu 4, oli avoinna arkisin ma–pe klo 9–17, to klo 9–19 ja viikonloppuisin klo 11–17. Muiden museoiden aukioloaika oli keskiviikosta sunnuntaihin klo 11–17, Sederholmin talo ja Hakasalmen huvila olivat lisäksi torstaisin avoinna klo 19:ään *Varokaa, mustalaisia! Väärinymmärryksen historiaa* - ja *Yö*-näyttelyiden aikana. Ympäri vuoden auki olivat Sofiankatu 4, Hakasalmen huvila, Sederholmin talo, Tuomarinkylän kartanomuseo ja Lastenmuseo sekä Ratikkamuseo.

Ruiskumestarin talo avattiin kesäksi ja joulukaudeksi (auki 2.–4.1., 3.6.–30.8. ja 4.11.–31.12.). Voimalamuseo oli auki koko kesän (3.6.–30.8.), samoin Työväenasuntomuseo avaamisensa jälkeen (12.6.–27.9.). Kolmas kausimuseo, Koulumuseo, oli auki keväällä ja syksyllä (3.1.–31.5. ja 5.9.–20.12.) viikonloppuisin klo 11–17. Ryhmiä otettiin vastaan myös arkisin sopimuksen mukaan.

Museon sitova toiminnallinen tavoite oli 11 700 aukiolotuntia. Tavoite ylitettiin: aukiolotuntien määrä oli 12 379 (2008: 11 422).

Lapsiryhmä tutustuu ortodoksiin pääsiäisherkkuihin *Yhtä juhlaa* -näyttelyssä Sederholmin talossa.

En barngrupp bekantar sig med ortodoxa påskdelikatesser på utställningen *Vilken fest i Sederholmska huset*.

A group of children getting acquainted with Orthodox Easter delicacies at the Sederholm House's *What a Feast* exhibition.

MUSEO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

Kaupunginmuseon opetuspalvelut on tarkoitettu kaikille ja kaikenikäisille: päiväkodeille, kouluille ja muille oppilaitoksille, järjestöille ja yhdistyksille. Museopedagogian merkitys maahanmuuttajien kotoutumisen tukena on korostunut entisestään. Myös ikääntyvien ja vanhusten hyvinvoinnin edistäminen on tullut osaksi museon opetuspalveluita esimerkiksi työpajoissa. Museopedagogiset opetuspalvelut koostuvat näyttelyopastuksista, esitelmistä, tietopalvelusta, kurseista, kerhoista, työpajoista sekä opiskelijoiden ja harjoittelijoiden ohjauksesta. Museolehtorit ovat osallistuneet julkaisutoimintaan kirjoittamalla, toimittamalla ja kääntämällä artikkeleita. Lisäksi museolehtoreita ovat työllistäneet näyttelyiden suunnittelu- ja oheisohjelmatyöryhmät sekä muut työryhmät. Ammattitaitoa on ylläpidetty ja täydennetty käymälä koulutustilaisuuksissa ja opintomatkoilla.

Kertomusvuonna opetuspalveluita tuotettiin yhteensä 1 507 tuntia (edellisvuonna 1 113) ja opastettuja ryhmäkävijöitä oli 11 104 (edellisvuonna 11 787)

Opetuspalveluiden omia vuosiohjelmaa tehtiin kuluneena vuonna kaksi: *Huviksi ja hyödyksi 2009*, joka suunnattiin päiväkodeille, kouluille ja oppilaitoksille sekä *Tiedoksi ja taidoksi 2009* aikuisille ja perheille.

TEEMAOPASTUKSET, KURSSIT JA TYÖPAJAT LAPSILLE JA NUORILLE

Hakasalmen huvilan *Varokaa, mustalaisia! Väärinymmärryksen historiaa* -näyttelyssä pidettiin museolehtorin ja romanioppaan vetämiä elämyksellisiä, sosiodraaman keinoja soveltavia teemaopastuksia peruskoulun yläluokille ja lukiolle. Pari oppilasta sai pukeutua romanihameeseen ja -röjyyn tai pusakkaan. Ryhmä jaettiin "valkolaisiin" ja

Citykani kohtaa suden Kallion lukion Syysyö-esityksessä Sederholmin talon Yö-näyttelyssä.

En citykanin möter en varg i Berghälls gymnasiums föreställning Höstnatt på utställningen Natt i Sederholmska huset.

An urban bunny meets a wolf at Kallio Secondary School's Syysyö (Autumn Night) performance at the Sederholm House's Night exhibition.

"mustalaisiin", joita kohdeltiin syrjivästi ja ennakkoluuloisesti. Eräässä osiossa valkolaiset kuulustelivat rajavartijoina maahan pyrkiviä muukalaisia. Kierroksen lopuksi roolit jätettiin, pohdittiin syrjinnän syitä ja muotoja ja keskusteltiin tunteista, joita roolinvaihto herätti.

Talojen oudot olennot -teemaopastus tutustutti peruskoulun 4.–5. luokkien oppilaita jugendarkkitehtuuriin lähtökohtana Pohjolan talo ja sen julkisivun ja portaikon mytologiset veistoshahmot.

Viisipäiväinen kesäkurssi Koulumuseossa perehdytti pula-ajan elämään ja selviytymiskonsteihin, muun muassa voikukanjuurikahvin valmistukseen ja muihin niukkojen olojen arkinikseihin. Kurssilaiset vierailivat muun muassa Taloushoito-kaupassa, Avikaisen leipomossa ja Työväenasuntomuseossa. Harvinaisen onnistunut kurssi sai julkisuutta lehdissä, radiossa ja jopa television pääuutislähetyksessä.

Peruskoulun yläluokille ja lukioille järjestettiin merkki vuoden 1809 kunniaksi suosittuja *Kohtalonhetkiä – helsinkiläiset ja Suomen sota* -kävelykierroksia Senaatintorin ympäristössä. Museon verkkosivuille tehtiin aiheesta laaja opetuspaketti.

Pula-ajan parhaat niksit -työpajoja pidettiin Koulumuseossa oppilaitoksille keskittyen keittiönikseihin ja vaatehuoltoon, etenkin nuorten lähes unohtamaan parsimiseen. Koulujen lisäksi Metropolia Ammattikorkeakoulun sosionomi-opiskelijat osallistuivat työpajaan valmistautuakseen vanhustyön harjoitteluun. Suosittu työpaja järjestettiin syyskuussa jälleen suurelle yleisölle, nyt myös ruotsiksi.

Elämää Kirstinkujalla -teemaopastukset päiväkodeille ja peruskoulun alaluokille olivat suosittuja uudistetussa Työväenasuntomuseossa, jota esiteltiin peruskoulun yläluokille, lukioille ja muille oppilaitoksille *Pitkäsillan takana* -teemaopastuksin

Koulumuseossa peruskoulun yläluokkien ja lukion oppilaat tutustuivat *1960-luvun style* -työpajassa 1960-luvun yhteiskunnallisiin il-

miöihin ja muotiin askarrellen rannekoruja ja julisteita sekä harjoitellen kuminauhawistiä ja hulavanteen pyörittä.

Arkeologian työpajoissa Koulumuseossa historianopintonsa aloittavat alakoulujen oppilaat saivat tutkia Vanhankaupungin kaivauslöytöjä museon arkeologin ja museolehtorin johdolla.

Museopedagogian kestohitit, *Vanhanajan oppitunnit* Koulumuseossa, *Vanhanajan joul* Ruiskumestarin talossa ja *Tonttutie* Tuomarinkylän kartanomuseossa, toivat jälleen runsaasti ryhmiä museoihin. Jo yksin ruiskumestarin jouluun tutustui kolmessa viikossa 58 suomenkielistä ja 15 ruotsinkielistä päiväkotit- ja koululaisryhmää. Ryhmien takia Ruiskumestarin talo oli joulun alla auki muulle yleisölle arkisin klo 14–18. Lisäksi vietettiin valtakunnallista satupäivää 11.12. Tuomarinkylän kartanomuseossa ja Sederholmin talossa.

Muita teemaopastuksia ja työpajoja

- *Yhtä juhlaa ja Juhlia meillä ja muualla*, Sederholmin talo 1.1.–30.8.
- *Skepparen i fotstocken*, Sofiegatan 1.1.–18.12.
- *Kippari jalkapuussa*, Sofiankatu 4 1.1.–30.11.
- *Vilken fest*, Sederholmska huset 1.1.–31.5.
- *Det spökar på herrgården*, Domarby herrgårdsmuseum 1.2.–28.2.
- *Kartanossa kummittelee*, Tuomarinkylän kartanomuseo 1.2.–31.3.
- *Giraffen Finas äventyr*, Barmuseet 1.3.–30.4.
- *Se upp, zigenare!*, Villa Hagasund 1.4.–30.4.
- *Vanhanajan lauluja ja leikkejä*, Lastenmuseo 1.–30.4.
- *Pääsiäisaskartelua*, Lastenmuseo 4.4.
- *Äitienpäiväaskartelua*, Lastenmuseo 9.5.
- *Keväinen leikkipäivä*, Lastenmuseo 14.5.
- *Känslor i svallning*, Sofiegatan 11–14.5.
- *Livet på Kristinegränden och Norr om Långa bron*, Arbetarbostadsmuseet 1.9.–30.9.
- *Vändpunkt – helsingforsarna och Finska kriget*, stadsvandring 1.9.–30.9.
- *Spartidernas bästa tips*, Skolmuseet 17.9.
- *På jakt efter det förflutna – en arkeologisk verkstad*, Skolmuseet 19–21.10.
- *Kristallikruunujen loisteessa*, Tuomarinkylän kartanomuseo 1.–31.10.
- *Isänpäiväaskartelua*, Lastenmuseo 7.11.
- *Elämää 1800-luvun Helsingissä*, Ruiskumestarin talo 1.11.–30.11.
- *Lilla Martha och På sprutmästarens tid*, Sprutmästarens gård 1.11.–30.11.
- *Pikku Martan tarinoita*, Ruiskumestarin talo 1.–30.11.
- *Nattuglor*, Sederholmska huset 1.12.–18.12

Museon ja oppilaitosten yhteistyöprojekteja

Sederholmin talon *Yhtä juhlaa* -näyttelyssä järjestettiin Metropolia Ammattikorkeakoulun varhaisiän musiikkikasvatuksen opiskelijoiden kanssa esikoululaisille *Juhlaluulella*-musiikkiretki, joka oli osa Etelä-Suomen lääninhallituksen rahoittamaa Kulttuurisilta-hanketta.

Merkkivuoden 1809 kunniaksi järjestettiin Herttoniemen kartanolla noin 400 neljäsluokkalaiselle dramatisoituja *Krut, kanoner och konfekt* -aikamatkoja, joilla tutustuttiin Suomen sodan vaikutukseen ruohojuuritasolla. Päärooleja esittivät lukiolaiset. Hanke toteutettiin Kulttuurikeskuksen, Drama och Teater r.f.:n, Svenska Odlingens Vänner r.f.:n ja kaupunginmuseon yhteistyönä.

Pakilan yläasteen 8. luokan ilmaisutaidon opiskelijat esittivät jälleen Tuomarinkylän kartanomuseossa historiallisia kohtauksia noin 200 seitsemäsluokkalaiselle.

Kolmisenkymmentä sosionomiopiskelijaa ruotsinkielisestä Arcadamattikorkeakoulusta tutustui kaupunginmuseon tarjontaan ja pohti museon palveluiden hyödyntämistä vanhustyössä. Opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat museolehtorin johdolla kaksi muistojen matkalaukkua, joita käytettiin muistelemisen innoittajina muun muassa Kustaankartanossa ja Munksnäs hemmetissä.

Kallion lukion kirjallisen ilmaisun ja puheilmaisun opiskelijat toteuttivat museon kanssa Yö-näyttelyn pohjalta *Syysyö*-esityksen, jonka viisi esitystä täyttivät Sederholmin talon äärimmilleen. Yhteistyö jatkuu.

AIKUISET JA PERHEET

Tapahtumat

Ystävänpäivänä 14.2. järjestettiin Sofiankadulla *Rakkauten rastit* -tapahtuma, jossa yleisö sai runoilija Tommy Tabermannin avaussäkeiden jälkeen harjoitella muun muassa tikanheittoa sydämeen, viuhkakielen saloja, iskurepliikkejä, hääkimpun heittoa ja rakkausrunon rustaamista. Lemmenluolassa perehdyttiin lemmentaikoihin, ja Polyteknikkojen Kuoron serenadijubeoksi lauloi toivemusiikkia. Rastit suorittaneet palattiin sydäntikkarilla. Tapahtuma pääsi Kymmenen uutisten loppukevennykseksi.

Hakasalmen huvilassa oli romanien kansallispäivänä 8.4. ohjelmassa romanimusiikkia, romaniröijyn ompelua sekä romanipukujen ja -pitsien esittelyä. *Kohtalon tiellä* -dokumentisarja 1970-luvulta esitet-

Juho Nurmi

Rakkauten rastit -tapahtumassa ystävänpäivänä harjoiteltiin kauneuspilkun oikeaoppista sijoittelua.

Vid Kärleksorienteringen på alla hjärtans dag övade man sig i den rätta placeringen av skönhetsmärken.

The Rakkauten rastit (Checkpoints of Love) event on Valentine's day involved practising the proper placement of a beauty spot.

Juho Nummi

Romanien kansallispäivänä 8.4.2009 Hakasalmen huvilassa ommeltiin romaniröijyjä.

På romernas nationaldag 8.4.2009 sydde man romska tröjor i Villa Hagasund.

Tradional Roma blouses were sewn at the Hakasalmi Villa on the National Roma Day on 8 April 2009.

tiin restauroituna kopiona. Tasavallan presidentti Tarja Halonen vieraili tapahtumassa ja tutustui samalla *Varokaa, mustalaisia! Väärinymmärryksen historiaa* -näyttelyyn.

Sofian päivän 15.5. katujuhlan teemana oli monikulttuurisuus. *Helsingin Balalaikkaorkesteri* esiintyi, *Freilach mit Kneidlach* -yhtye soitti klezmer-musiikkia ja *Taš Baš* -duo tataarimusiikkia. *Dupe*-ryhmä esitti afrikkalaista tanssia ja *Bolly Beat Dancers* ja *Manmeet Singh* Bollywood-tanssia. Tapahtuman avasi Helsingin kaupungin maahanmuuttoasioiden johtaja Annika Forssander.

Vuoden 2008 kustavilaisen kahvilan menestyksen kannustamina kaupunginmuseo ja Palmian kokous- ja juhlapalvelut järjestivät Helsinki-viikolla 8.–14.6. Sederholmin talossa *Café 1809* -kahvilatapahtuman, jonka aiheena oli Ruotsin ja Venäjän leivontaperinteiden kohtaaminen Helsingissä. Osin yhdessä *Les Lumières* -festivaalin kanssa tuotettu oheisohjelma heijasti samaa teemaa. Asiakkaita oli yli 5 200.

Työväenasuntomuseon avajaisia pitkän peruskorjauksen jälkeen juhlittiin museon pihalla Helsinki-päivänä 12.6. Lähiseudun asukkaat kutsuttiin juhlaan, jonka järjestelyyn myös Alppila-Seura osallistui. Runsaslukuinen yleisö nautti *Sakilaisten* kuplettiesityksistä, pullasta ja mehusta.

Taiteiden yö 21.8. veti kaupunginmuseon kohteisiin yli 7 000 kävijää. Hakasalmen huvilan pihalla pidettiin yhteistyössä Romanitaiteen Keskus ry:n kanssa konsertti, jossa esiintyivät *Zugara*, *Suora lähetys*, *Hilja Grönfors* ja *Latšo Džinta*. Lastenkonsertissa Tuomarinkylän kartanon pihalla esiintyi *Kengurumeininki*. Suosittua ohjelmaa oli myös Sofiakadulla ja Sederholmin talossa.

Katumuseon historiallisen joulukadun valot sytytti Aira Samulin *Adventin avaus* -tapahtumassa ensimmäisenä adventtisunnuntaina 29.11. Museon joulukauden avaus tarjosi perinteistä jouluohjelmaa, kuten tiernapoikaesityksen Sederholmin talon, Ruiskumestarin talon ja Tuomarinkylän kartanon pihalla.

Oheisohjelmat ja työpajat

Tieteiden yönä 8.1. museon tutkijat esittivät tietoiskulentoina tuoretta tietoa Helsingin historiasta. Tällä kertaa esillä olivat kaupungin vanhat hautausmaat sekä kartanoiden ja huviloiden Itä-Helsinki, jonka vaiheista kerrottiin sanoin ja sävelin.

Yhtä juhlaa -näyttelyn laajan oheisohjelman päättivät tataarien teeilta ja *Muuttuva surujuhla* -tapahtuma. *Varokaa, mustalaisia! Väärinymmärryksen historiaa* -näyttelyn asiantuntijaluennot romanien historiasta ja kulttuurista keräsivät salin täyteen. *Muistojen Helsingissä* -näyttelyn tekijät pitivät erikoisopastuksia.

Konservaattorit ja esinetutkijat jakoivat Tuomarinkylän kartanomuseossa vinkkejä. *Kodin vanhat hopeat* -työpajassa esiteltiin hopeaesineitä ja niiden puhdistusmenetelmiä. Huonekalu- ja tekstiilikonservaattorien erikoisopastus kertoi, miten *Tyylikästä*-näyttelyn esineet on konservoitu.

Yhtä juhlaa -näyttelyssä pidettiin seniorien muistelutuokioita, joissa muisteltiin työpajaohjaajan ja museolehtorin kanssa vuotuis- ja elämänpäiväjuhliä, niihin liittyviä tapoja ja hauskoja sattumuksia.

Työpajaohjaaja järjesti Alzheimer-potilaiden virkistykseksi Koulumuseossa ja Hakasalmen huvilan sivurakennuksessa työpajoja muun muassa puhdetöistä, kauneushoidosta ja kesämuistoista.

Tuomarinkylän kartanon keväiseen kukkaloistoon tutustuttiin kasviretkellä Helsingin yliopiston Kasvimuseon intendentin Arto Kurton johdolla. Museon tutkija oli rooliasuisena oppaana rakennusviraston historiallisella puistokävelyllä Kaivopuistossa.

Museon arkeologi piti luentoja sekä opastettuja kävely- ja pyörä- kierroksia Vanhassakaupungissa ja Vantaanjoen varrella. Arkeologinen työpaja järjestettiin yleisön toiveesta myös aikuisille.

Museo osallistui Helsingin juhla viikkojen Runokuu-festivaaliin yhteistyössä Nuoren Voiman Liiton ja kaupunginkirjaston kanssa. Museolehtori oli asiantuntijana historiallisella runokävelyllä Punavuorella, kulttuuriympäristöyksikön päällikkö puolestaan Katajanokan runollisella arkkitehtuurikävelyllä.

Euroopan rakennusperintöpäivänä museo järjesti opastetun kierroksen Helsingin kaupungintalossa ja Bockin talossa Leijona-korttelissa.

Suosittu koululauluilla urkuharmonin säestyksellä ovat kuuluneet Koulumuseon ohjelmaan alusta alkaen. Vuoden 2009 kolmeen lauluun osallistui 219 innokasta laulajaa. Museon musiikkitarjontaan kuuluivat myös neljä Sibelius-Akatemian oppilaskonserttia Tuomarinkylän museossa.

Pula-ajan parhaat niksit -työpajassa Koulumuseossa kävijät saivat kokeilla tai verestää taitojaan sukanparsimisessa, kirjekuorien kääntämisessä ja oppia muita jo unohtuneita säästöniksejä.

Joulun alla järjestettiin Sederholmin talon uudessa Yö-näyttelyssä *Jouluihin (työpaja)*, jossa valmistettiin yömyssyjä, silmä- ja viiksisuojuksia sekä uniriepuja.

Opetuspalvelut museo- ja kulttuurialan opiskelijoille

Kuva-arkiston toimintaa ja kuvallisuuden työmenetelmiä, etenkin kuvien digitointia, on esitelty museoammattilaisille ja opiskelijaryhmille muun muassa Helsingin yliopistosta ja muista oppilaitoksista. Kuva-kokoelmien tutkijat luennoivat Helsingin ja valokuvauksen historiasta. Yksikönpäällikkö luennoi Helsingin yliopiston museologian opiskelijoille valokuvista tutkimusaineistona.

Kulttuuriympäristöyksikön asiantuntijat luennoivat muun muassa Helsingin yliopiston museologian oppiaineen kurssilla rakennusperintön vaalimisesta ja Taideteollisessa korkeakoulussa Helsingin kaupungintalosta ja raatihuoneesta.

ELOKUVAT

Museo esitti päivittäin Kino Engel 2:ssa Helsingin historiaan liittyviä elokuvia ja dokumentteja. Yksittäiskävijöiden lisäksi monet päiväkodit, koululuokat, opiskelijaryhmät ja maahanmuuttajat tutustuivat Helsingin vaiheisiin elokuvien avulla. Katsojia oli yli 9 000. Lisäksi *Kadonneet korttelit* -sarjaa esitettiin viikon ajan Kustaankartanon vanhainkodissa.

Ohjelmisto karttui 12 filmillä, joista suurin osa on peräisin Yleisradion TV-arkiston ja Kansallisen audiovisuaalisen arkiston kokoelmista.

Juho Nurmi

Merkkivuoden kunniaksi Sederholmin talossa järjestetyssä Café 1809 -kahvilatapahtumassa herkuteltiin kaalikulebjakalla, porkkana-mantelitortulla ja aleksanterinleivoksilla.

Vid evenemanget Café 1809 som ordnades jubileumsåret till ära kalasade man med kålkulebjaka, morot-mandeltårta och alexanderbakelser.

At the Café 1809 event, which was held at the Sederholm House to commemorate the anniversary, visitors could treat themselves to a variety of period delicacies: cabbage kulebyakas, carrot and almond tarts and Alexander's cakes.

Museolla oli vuoden 2009 lopussa yli 90 eri filmiä, pituudeltaan kymmenestä minuutista pariin tuntiin. Joistakin on myös ruotsin- ja englanninkieliset versiot.

Museo osallistui toukokuussa EU:n meripäivään tarjoamalla tiilat luennoille ja esittämällä meriaiheisia elokuvia. Kesän alussa nähtiin satakuntalaisia elokuvia, jotka liittyivät Satakunnan maakuntavierailuun. Kesäkuussa Sederholmin talon *Cafe 1809* -tapahtuman ohessa esitettiin viisiosaista *Keisareittemme jäljillä* -sarjaa.

Opetusministeriön 200-vuotisjuhlaan liittynyttä koululaisten ja opiskelijoiden museopäivää vietettiin 7.10. elokuvien merkeissä. Lisäksi koululaisille näytettiin itsenäisyyspäivän alla sodista kertovia dokumenttielokuvia.

MUSEOKAUPPA

Museokaupan asiakasmäärä oli kertomusvuonna 52 973 (2008: 49 564). Kauppa on vakiinnuttanut asemansa Helsinki-aiheisen kirjallisuuden ja lahjatavaroiden myyntipisteenä. Museon omien julkaisujen lisäksi tarjolla on muun muassa Helsingin kaupungin-osayhdistysten ja kaupungin virastojen julkaisuja. Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry tukee kaupan toimintaa tuottamalla museon kokoelmiin pohjautuvia myyntituotteita kuten postikortteja. Kaupunginmuseon julkaisuja ja muita tuotteita myydään myös museon muissa toimipisteissä. Museon toimipisteiden myyntituotto oli 150 523 € (2008: 94 831 €). Lisäksi kaupunginmuseon julkaisuja myy Akateeminen kirjakauppa.

KUVAKOKOELMAPALVELUT

Kuva-arkisto oli auki yleisölle 475 tuntia (2008: 470) maanantaisin ja torstaisin. Uutta oli pidennetty aukiolo kello 18:aan asti kuu-kauden ensimmäisenä torstaina. Museon yhteistyökumppaneita ja kaukaa tulevia asiakkaita palveltiin muinakin päivinä. Palvelua annettiin myös puhelimitse ja sähköpostitse.

Kuva-arkisto palveli 1 219 asiakasta (2008: 1 050). Kuvia toimitettiin 3 833 (2008: 5 180) digitaalisina kuvatiedostoina, vedoksina tai muina tulosteina. Käyttömaksuja perittiin 133 kuvasta. Sopimuksia museon tiloissa kuvaamisesta tehtiin 17. Museon tuloista kuvapalveluiden osuus oli 43 908 €.

Kuvia tilattiin opinnäytteisiin, taloyhtiöiden, yritysten ja yhdistysten historiikkeihin, sanoma- ja aikakauslehtiin, televisio-ohjelmiin, dokumentteihin ja mainoksiin. Merkilläpantavaa oli mustavalkovalokuvien suosion kasvu sisustuksissa. Omien juurien tutkiminen on tuonut kuva-arkistoon paljon ensikertalaisia. *Foto Signe Brander* -näyttelyn menestys näkyi kuva-arkistossa lukuisina uusina asiakkaina, jotka halusivat näyttelyn kuvia seinilleen.

VERKKOTUOTANTO

Kertomusvuonna valmistui *Mika Waltarin jäljillä* -verkkonäyttely, jossa valokuvat 1920–30-luvun Helsingistä kuvittavat katkelmia Waltarin Helsinki-romaaneista. Näyttely tehtiin alun perin vuonna 2008 kirjailijan syntymän satavuotismuiston kunniaksi.

Museo sai verkkoviestijän vakanssin, minkä ansiosta museon verkkosivujen tietojen ajantasaisuus parani huomattavasti ja sivuston viestinnälliseen kehittämiseen saatiin osaamista ja voimavaroja.

Museon verkkosivuilla oli kertomusvuonna 1 933 439 osumaa (2008: 2 055 933).

JULKAISUTOIMINTA

Varokaa, mustalaisia! Väärinymmärryksen historiaa

Samannimisen, tietoisien hätkähdyttävästi nimetyn kansainvälisen näyttelyn oheen tuotettiin runsaasti kuvitettu julkaisu, joka tarjosi paljon tietoa Suomen romanien omaleimaisesta historiasta ja kulttuurista. Artikkelit, joiden kirjoittajina oli eturivin suomalaisia historianutkijoita ja romaniyhteisön edustajia, valottivat romanien vuosisatojen selviytymistäistelua, kieltä, musiikkia, pukeutumista ja Suomea romanien silmin. Suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi julkaistu, kiitetty teos myytiin loppuun.

Muistojen Helsingissä

Kaksikieliseen kuva-albumiin on koottu museon ehtymättömistä arkistoista lähes 300 osin ennennäkemätöntä kuvaa. Teos käy läpi Helsingin kehitysvaiheita 1890-luvulta 1930-luvulle. Lyhyet tekstit kytkevät kuvat historian kulkuun. Kirja perustuu Helsingin kaupunginteatterin aulassa 2008–09 olleeseen näyttelyyn, jonka ihastuneen yleisön toivomuksesta sama aineisto julkaistiin kirjana.

Kruunuvuori – unohdettujen huviloiden tarina

Tutkija Minna Torpan ja valokuvaaja-kuvataiteilija Aurora Reinhardin teos kertoo Laajasalossa sijainneen kesäparatiisin erikoisesta kohtalosta politiikan ja rakennusbisneksen kiemuroissa. Upeasti kuvitettu kirja tarjoaa ennen julkaisematonta tietoa ja visuaalisesti vaikuttavan matkan ylellisten huviloiden nurmikoilta nykypäivän metsittyneisiin raunioihin. Julkaisu on loppuunmyyty.

Huviloita Laajasalossa

Tutkimuksia ja raportteja -sarjassa julkaistiin Ulla-Maija Laurilan toimitama, runsaasti kuvitettu teos, joka perustuu FM Hilla Tarjanteen tekemään Laajasalon huviloiden inventointiin ja eri kirjoittajien artikkeleihin kaupunginosan ja huviloiden historiasta, kesänvietosta ja puutarhoista.

Foto Signe Brander – valokuvia Helsingistä ja helsinkiläisistä

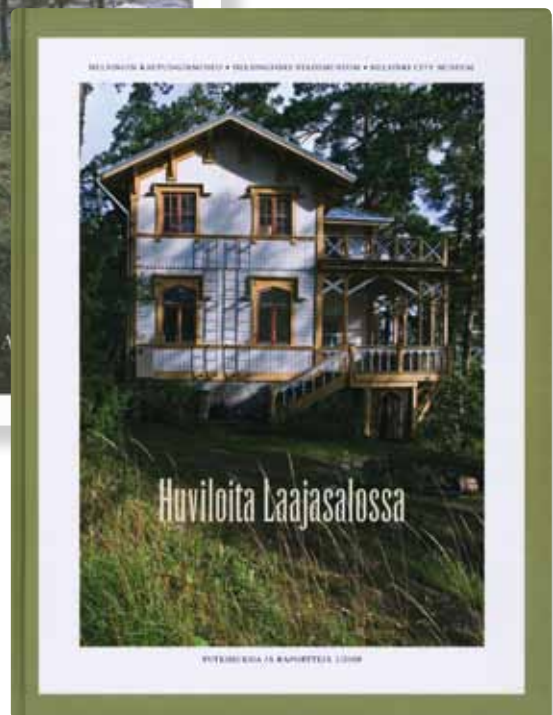
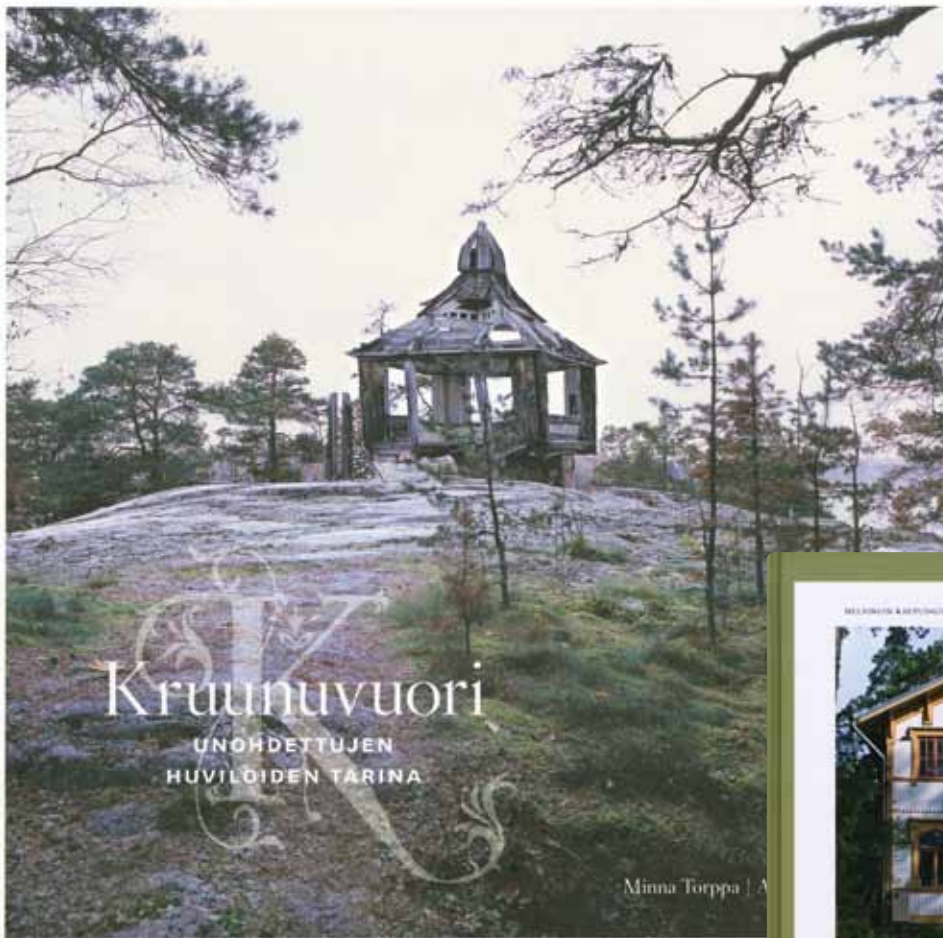
Narinkka 2009 -vuosikirja on jatkoa vuonna 2004 ilmestyneelle, loppuunmyydylle *Signe Brander – Helsingin valokuvaaja* -teokselle. Lämöllä kuvatut ihmiset kaupunkimaisemassa ovat Branderin tavaramerkki, joka korostuu uudessa kirjassa. Kuvista tavoittaa kaupunkilaisen elämänkaaren lapsuudesta vanhuuteen, arjen työn, vapaa-ajan ilot ja juhlahetket. Uusimmalla digitaalitekniikalla tehdyt kuvat takaavat, että tutuistakin otoksista löytää ennennäkemättömiä yksityiskohtia. Runsasta kuvavalikoimaa taustoittavat artikkelit elämästä Helsingissä ja Branderin valokuvaustyylistä ja -tekniikasta.

Kansakunnan parhaaksi. Suomalaiset naisten- ja lastensairaalat 1920–1940-luvulla

Tutkimuksia ja raportteja -sarjassa ilmestyi yhteistyössä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kanssa kulttuuriympäristöyksikön tutkijan Maarit Henttosen taidehistorian väitöskirja sairaala-arkkitehtuurista.

Hauraita muistoja Helsingin hautausmailta

Loppuvuodesta 2009 voitiin tuottaa toinen painos loppuunmyydyistä edellisvuoden Narinkasta.

Ulrica – kartanomusiikkia 1700-luvun Helsingistä

Museo julkaisi historiallisen äänilevysarjansa toisen osan, joka esittelee hyvin taustoitettun valikoiman Degerön kartanossa Laajasalossa 1760–70-luvulla eläneen aatelisen upseerintyttären Ulrica Elisabet Tauben nuottivihkon antia. Museon yhteistyökumppaneina olivat Metropolia Ammattikorkeakoulun musiikin koulutusohjelman vanhan musiikin opiskelijat opettajineen.

Foto Signe Brander 2010

Museon omana tuotantona ilmestyi Signe Branderin kuvista koottu seinäkalenteri vuodelle 2010.

Sofia-lehti

Sofia-asiakaslehti ilmestyi kaksi kertaa. Uusien näyttelyiden lisäksi lehdessä kerrottiin monipuolisesti museon kokoelmatyöstä. Uudessa sarjassa alettiin esitellä maakuntamuseoalueen pieniä museoita.

Sari Saresto

Professori, arkkitehti Aarne Ervin suunnittelema, vuonna 1970 avattu Töölön kirjasto peruskorjataan kunnioittaen sekä julkisivun että sisätilojen rakennustaiteellista ja kulttuurihistoriallista arvoa.

Töölö bibliotek som ritats av professorn, arkitekten Aarne Ervi och som öppnades år 1970 grundrenoveras med respekt för det arkitektoniska och kulturhistoriska värdet av både fasaden och interiörerna.

The Töölö Library, which was designed by Professor and Architect Aarne Ervi and opened in 1970, is being renovated with due respect to the cultural, historical and artistic value of the façade and the interior.

KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMINEN JA RAKENNUSSUOJELU

Rakennussuojelun ja kulttuuriympäristön asiantuntijapalvelut ovat kulttuuriympäristöyksikön keskeisiä toimintoja Helsingissä ja maakuntamuseon toimialueella. Rakennussuojelutyötä tehdään vuorovai- kuttaisesti yhteistyössä muiden asiantuntijaorganisaatioiden kanssa. Korjaushankkeet ja asemakaavojen valmisteluun osallistuminen ovat yksikön perustyötä, jossa museon rakennustutkijat ja -konservaattori sekä arkeologi ovat mukana määrittämässä suojelutavoitteita ja valvo- massa tavoitteiden toteutumista. Asiantuntijatoiminnan osana yksikkö antaa puhelin- ja verkkoasiakkaille kaupungin rakennuksia ja historiaa koskevaa tietopalvelua sekä korjausneuvontaa ja välittää alan taitajien yhteystietoja.

Helsingin kaupunginmuseo – Keski-Uudenmaan maakuntamuseo solmi Museoviraston kanssa yhteistyösopimuksen kulttuuriympäristön vaalimisesta 16.6.2008. Sopimus on selkeyttänyt museoviranomaisten työnjakoa. Sopimuksen solmimisen jälkeen kaupunginmuseo on anta- nut maankäytön suunnitteluun liittyvät viranomaislausunnot rakenne- tun kulttuuriympäristön ja myös Helsingissä muinaisjäännösten osalta.

Kaupunginmuseo osallistuu sellaiseen maankäytön suunnitteluun, johon liittyy kulttuurihistoriallisia arvoja. Lukuisiin kaavoituksen osal- listumis- ja arviointisuunnitelmiin on vastattu antamalla joko lausunto, muistio tai suullinen kommentti. Kulttuuriympäristöyksikössä laadittiin kaikkiaan 335 rakennettuun ympäristöön ja rakennussuojeluun liitty- vää lausuntoa ja muistiota. Asiantuntijalausuntoja oli 135 kappaletta, joiden lisäksi yksikkö valmisteli johtokunnalle 25 lausuntoa. Helsingissä kaavoituksesta ja siihen liittyvistä suojelutavoitteista annettiin 37 lau- suntoa, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten muutos- tai purkuluvista oli 68 lausuntoa. Maakuntamuseon toiminta-alueelta annettiin kaikkiaan 30 lausuntoa, joista 12 kaavoitukseen ja 18 raken- nus- tai purkuluviin liittyvää lausuntoa. Muistioita ja selvityksiä laadi- tiin kaikkiaan 175 kappaletta.

Kuluneena vuotena Uudenmaan ympäristökeskuksesta oli lausun- nolla 51 entistämisyavustusta. Kaupunginmuseo lausuu maakuntamu- seon toimialueelta tulevat hakemukset, lukuun ottamatta Vantaata ja Espoota, joissa on omat rakennustutkijat. Kaupunginmuseo myös val- voi alueellaan ne kohteet, joille Uudenmaan ympäristökeskus myönsi avustuksia Espoota ja Vantaata lukuun ottamatta. Museovirastosta oli lausunnolla 52 hakemusta.

Kulttuuriympäristöyksikkö laati yhteistyössä kaupunkisuunnittelu- viraston kanssa kuluneena vuonna prosessikuvauksen *Kulttuuriympä- ristön suojelu ja kaupunginmuseon rooli asemakaavoitusprosessissa*, joka hyväksyttiin molemmissa virastoissa ja otettiin käyttöön. Proses- silla halutaan parantaa asemakaavoituksen sujuvuutta ja yhteistyötä jo asemakaavan tullessa vireille, jotta maankäytön suunnitteluun liittyvät selvitykset ovat ajoissa käytettävissä.

HELSINKI

Kaupunginmuseon johtokunta lausui muun muassa Katajanokanlaituri 2:n hotellihankkeen asemakaavan muutosehdotuksesta. Johtokunnan lausunto hotellihankkeesta (Herzog & de Meuronin luonnossuunni- telmat) oli kriittinen eikä hanketta puollettu. Hankkeen vaikutuksia kulttuuriympäristöön ei ollut riittävästi tutkittu. Torikortteleiden raken- nustapaohjeet ja julkisten ulkotilojen, valaistuksen, opastuksen yleis- suunnitelma sekä liikennesuunnitelma ja Helsingin rakennusjärjestyk- sen muutosehdotus olivat myös lausuttavana johtokunnalla. Samoin

Munkkivuoren ja Vallilan teollisuusalueelle laadituista asemakaavaeh- dotuksista johtokunta lausui kaupunginhallitukselle.

Museo antoi lausuntoja kaupunkisuunnitteluvirastolle useista tärkeistä maankäyttöä koskevista suunnitelmista. Lisäksi museo kom- mentoi useita kaavamuuтокsia kaupunkisuunnitteluvirastolle ja antoi asiantuntija-apua niin rakennetun kulttuuriympäristön kuin arkeologi- an alueelta.

Kaupunginmuseo on pitänyt tärkeänä, että kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista tehdään rakennushistoriaselvitys asemakaava- muutoksen, peruskorjauksen tai restauroinnin lähtötiedoiksi. Selvitys valmistuikin useasta arvokohteesta, esimerkkinä Svenska Teatern, Pohjoisranta 4, Vallilan raitiovaunuvarikko, Kruununmakasiini Junatiel- lä, Töölön kirjasto sekä Suvilahden rakennukset.

Museo osallistui Stansvikin kartanoalueen, valtakunnallisesti mer- kittävän kulttuuriympäristön, asemakaavan valmisteluun. Alue on osa entisen öljysataman ja Kruunuvuoren aluetta, joita kaavoitetaan uu- deksi merkittäväksi asuinalueeksi Laajasalossa. Itä-Helsingin saariston rakennuskannan ja kulttuuriympäristön inventoinnin päivitys jatkui ke- sällä Vartiosaarella yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa.

Kaupunginmuseo lausui muun muassa Svenska Teaternin asema- kaavan muutosluonnoksesta. Esillä olivat myös muun muassa yleiskaa- vassa kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuu- rin kannalta arvokkaiksi määriteltyjen Tapanilan Kanervatien alueen ja Maunulan eteläosan asemakaavaluonnokset. Lisäksi museo lausui kaupunginhallitukselle Ruskeasuon asuinalueelle laaditusta asema- kaavaehdotuksesta. Keskustelut Koskelan varikon laajentamisesta ja rakennuskannan säilyttämisestä tulevan kaavoituksen pohjana aloi- tettiin. Museo oli mukana arkkitehti Theodor Höijerin suunnitteleman Pohjoisranta 4:n ja Kruununhaan arvokkaiden porrashuoneiden suoje- lukaavan valmistelussa.

Museo osallistui Sipoon liitosalueen (Östersundom) maankäytön suunnittelun viranomaisyhteistyöhön ja keräsi aluetta koskevia selvi- tyksiä ja materiaalia. Museo myös teetti Mustavuorella I maailmanso- dan linnoitteiden inventointityön Museovirastolla. Lisäksi museo kar- toitti liitosalueella sijaitsevan Husön kartanon pihapiirin rakennukset ja määritteli päärakennuksen suojelutavoitteet.

Rakennusvalvontavirastolle annetut lausunnot käsittelevät kult- tuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten laajennus- ja muutos- hankkeita sekä korjausrakentamista, joista mainittakoon Aarne Ervin suunnitteleman Voimatalon peruskorjaus. Toinen Ervin suunnittelema kohde oli arkkitehtonisesti merkittävä Töölön kirjasto, jonka peruspa- rannuksen hankesuunnitelma käynnistyi. Suunnitelma laadittiin raken- nuksen rakennustaiteellista ja kulttuurihistoriallista arvoa kunnioittaen ja rakennussuojelulliset tavoitteet huomioon ottaen. Arkkitehdit Mus- tonen Oy teki kirjastosta rakennushistoriaselvityksen, joka ansiokkaalla tavalla lisää modernismin arvokohteiden tuntemusta ja arvostusta.

Sairaaloihin liittyviä hankkeita kertomusvuonna olivat muun muas- sa Lastenlinnan julkisivun korjaushanke ja Malmin sairaalan purettavi- en rakennusten valokuvausdokumentointi. Lisäksi kaupunginmuseon tutkija kävi pitämässä esitelmän sairaalarakennusten kulttuurihistori- allisista arvoista ja suojelusta Helsingin kaupunginjohtajan asettamalle sairaala-alueiden kehittämistyöryhmälle.

Vallilan siirtolapuutarhan alueen historiallisen selvityksen, kehittä- misperiaatteiden ja -ohjeiden ohjaustyöryhmä jatkoi työskentelyään keskittyen lähinnä alueen rakennuskantaan.

Rakennusviraston kanssa tehtiin yhteistyötä puistohistoriallisten selvitysten ja hankesuunnitelmien puitteissa, esimerkkinä Kulosaaren

Museo osallistui kaavoitustyöhön, jossa suojeltiin asuinalueeksi muutettavan Hyrylän varuskunnan historiallisesti arvokkaat venäläiset tiilikasarmit 1910-luvulta.

Museet deltog i planläggningsarbetet där man skyddade de historiskt värdefulla ryska tegelkasernerna från 1910-talet vid garnisonen i Skavaböle som ska omvandlas till ett bostadsområde.

The museum took part in zoning work aimed at protecting the century-old historically valuable Russian brick barracks of the Hyrylä Garrison, which is to be converted into a residential area.

Kluuvin puistoalueet. Kaupunginmuseo osallistui myös Laakson ja Auroran sairaalan piha-alueista laadittuihin ympäristöhistoriallisiin selvityksiin ja piha-alueiden suunnitteluratkaisujen linjaamiseen. Museo lausui rakennusvirastolle Vasikkasaaren puiston ja vesihuollon yleissuunnitelmasta. Seurasaa juhlavuoteen liittyi saaren opasteiden uusiminen ja kansanpuiston ajasta kertovien historia-tilojen lisääminen. Kaupunginmuseo laati näiden tekstit.

Kaupunginmuseo oli myös mukana Savoy'n kiinteistön (Eteläesplanadi 14) peruskorjaushankkeessa, erityisesti asemakaavassa sr-1 merkinnällä varustettujen sisätilojen osalta ja Hämeentie 19:ssä sijaitsevan entisen OTK:n päärakennuksen korjaus- ja muutostyössä. Helsingin Kansanasunnot Oy:n Puu-Käpylän asuintalojen peruskorjaussuunnittelu käynnistyi samoin Helsingin työväenyhdistyksen kiinteistön tilojen muutos hotellikäyttöön.

Esillä oli myös useita eri-ikäisten asuintalojen ullakko-, hissi- ja ikkunahankkeita. Ullakkohankkeista museo antoi 15 ja ikkunoiden uusimisesta tai korjauksesta 15 lausuntoa. Kaupunginmuseon edustaja osallistui kaupunkikuvaneuvottelukunnan työskentelyyn ullakkojen rakennuslupia käsiteltäessä.

KAUPUNGIN OMISTAMAT KULTTUURI-HISTORIALLISESTI ARVOKKAAT RAKENNUKSET

Helsingin Vanhan kaupunginosaan niin sanottujen Torikorttelien (1/4, 1/30, 1/31) elävöittämiseen liittyvien entisen Rahatoimiston tilojen muutosten suunnittelu ravintolaksi ja Jugendsalin muutos kahvilaksi valmistuivat. Sunnin ja Kiseleffin kiinteistöjen korjauksen suunnittelu jatkui. Museon edustajat olivat näissä mukana antikvaarisena valvojana.

Erityisesti kouluihin liittyviä hankesuunnitelmia ja erityyppisiin talotekniisiin ja ilmanvaihdon perusrakennuksiin liittyviä korjauksia oli esillä useita, kuten Käpylän peruskoulussa ja kirjastossa, Lauttasaaren ja Munkkiniemen ala-asteella sekä Maunulan yhteiskoulussa sekä Vartiokylän yläasteella. Modernin arkkitehtuurin ja erityisesti betonirakenteiden korjausta pohdittiin Pirkkolan liikuntakeskuksen ja Roihuvuoren ala-asteen rakennusten hanke- ja korjaussuunnittelun yhteydessä.

Suvilahden alueen rakennusten muutos- ja korjaustöiden suunnittelu alkoi kertomusvuonna. Suunnittelun ja korjausrakentamisen lähtötiedoiksi valmistui Arkkitehtitoimisto Schulman Oy:n tekemä perusteellinen ja ansiokas rakennushistoriaselvitys.

Kertomusvuonna jatkui 1960-luvun lopulla ravintolaksi muutetun Puotinkylän kartanon ja Hämeentien varrella Arabiassa sijaitsevan 1870-luvulla valmistuneen Bokvillan-nimisen huvilan hankesuunnittelu. Myös Kauppatorin kupeessa sijaitsevan Vanhan kauppahallin julkisivujen ja kantavien teräsrakenteiden kuntotutkimukset ja korjaustöiden hankesuunnitelma tehtiin. Suurista julkisivukorjauksista kaupunginmuseo oli mukana 1930-luvulla valmistuneen Kansakoulukatu 3:n julkisivujen ja alkuperäisten metalli-ikkunoiden korjaustyössä.

Kaupunginmuseon oman näyttelykohteen Työväenasuntomuseon peruskorjaus jatkui kellarissa sijaitsevien sosiaalitoimien uudelleenrakentamisella. Työ valmistui keuhkokuumeella.

MAAKUNTA

Hyvinkään kaupunki päätti sijoittaa kaupungintalon toiminnot Wanhalle villatehtaalle. Maakuntamuseo kommentoi muutossuunnitelmia ja seurasi niiden etenemistä useaan otteeseen vuoden aikana. Tuusulassa Erkkolan julkisivujen kunnostussuunnitelma käynnistyi. Sen lisäksi maakuntamuseo osallistui kulttuuriympäristön asiantuntijana muun muassa Hyrylän kasarmialueen osayleiskaavatyöhön.

Keski-Uudenmaan maakuntamuseona kaupunginmuseo on antanut lausuntoja Tuusulan, Järvenpään, Hyvinkään, Nurmijärven, Keravan ja Kauniaisten kaupungeille. Lisäksi kaupunginmuseon edustaja on ollut osallisena Nurmijärven rakennuskulttuurin inventoinnin ohjaustyöryhmässä.

TYÖRYHMÄT JA YHTEISTYÖ

Rakennustutkijat olivat jäseninä useissa työryhmissä, kuten Seurasääri-, ullakko- ja ikkunatyöryhmässä sekä kaupunkisuunnitteluviraston teettämän konsulttityön *Kruununhaan hissit* ohjausryhmässä. Kulttuuriympäristöyksikön yhteistyö kaupunkisuunnitteluviraston ja rakennusvalvontaviraston kanssa jatkui muun muassa yhteisin palaverein.

Kulttuuriympäristöyksikön vieraina oli tammikuussa Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikön henkilökunta. Vieraille esiteltiin ajankohtaisia arvokkaiden sisätilojen korjaushankkeita kuten Juggendsalia, Rahatoimistoa ja Voimataloa. Huhtikuussa Helsingin ja Espoon kaupunginmuseoiden rakennustutkijat, arkeologit ja rakennuskonservaattori olivat Vantaan kaupunginmuseon vieraina ja tutustuivat Håkansbölen kartanoon ja Vantaan ajankohtaisiin rakennusuojelukysymyksiin.

ALUEELLINEN MUSEOTYÖ

Maakuntamuseona Helsingin kaupunginmuseon tehtävä on tukea ja kehittää museotoimintaa Keski-Uudenmaan alueella. Alueellisen toiminnan painopisteistä ja tavoitteista nelivuotiskaudeksi 2007–10 on neuvoteltu Museoviraston kanssa.

Keski-Uudenmaan yhdeksän kunnan alueella toimii lähes kuumikymmentä kulttuurihistoriallista museota. Useiden ammatillisesti hoidettujen museoiden lisäksi on runsaasti pieniä erikois- ja paikallismuseoita, joita ylläpidetään vapaaehtoisin voimin.

Monipuolista neuvontaa tarjottiin museoille ja kokoelmia omistaville yrityksille ja yhteisöille. Maakuntamuseo oli asiantuntijana erilaisissa kehittämishankkeissa: Pelastusarmeijan museon uusi perusnäyttely avattiin 25.3. ja Lastentarhamuseon uusitun näyttelyn avajaisia vietettiin 15.9. Paulig Oy:n historiallisten kokoelmien inventointi jatkui ja Helsingin pelastuslaitoksen Väestönsuojelumuseossa ja Palomuseossa alkoi esinekokoelmien inventointi. Pysyvänä asiantuntijajäsenenä maakuntamuseotutkija on ollut Kuurojen museon ja Näkövammaismuseon toimikunnissa.

Museoviraston myöntämää harkinnanvaraista valtionavustusta sai viisi museota alueelta: Espoon Automuseo, Järvenpään taidemuseo, Syvärannan Lottamuseo Tuusulassa sekä Helsingissä MuoviSuomi ja Virkki käsityömuuseumo.

Ajankohtaisista asioista tiedotettiin museoille sähköpostitse. Sofia-lehdessä alkoi museoita ja maakuntamuseotyötä tunnetuksi tekevä *Museo valokeilassa* -palsta. Alueellisen museotyön ja

[Intendentti Elina Kallio esittelee Malmin kokoelmakeskusta maakuntamuseoalueen pienten museoiden välle.](#)

[Intendenten Elina Kallio presenterar Malms samlingscentral för folket från de små museerna på landskapsmuseets område.](#)

[Curator Elina Kallio presents the collection centre in Malmi to the staff of the smaller museums in the Provincial Museum's region.](#)

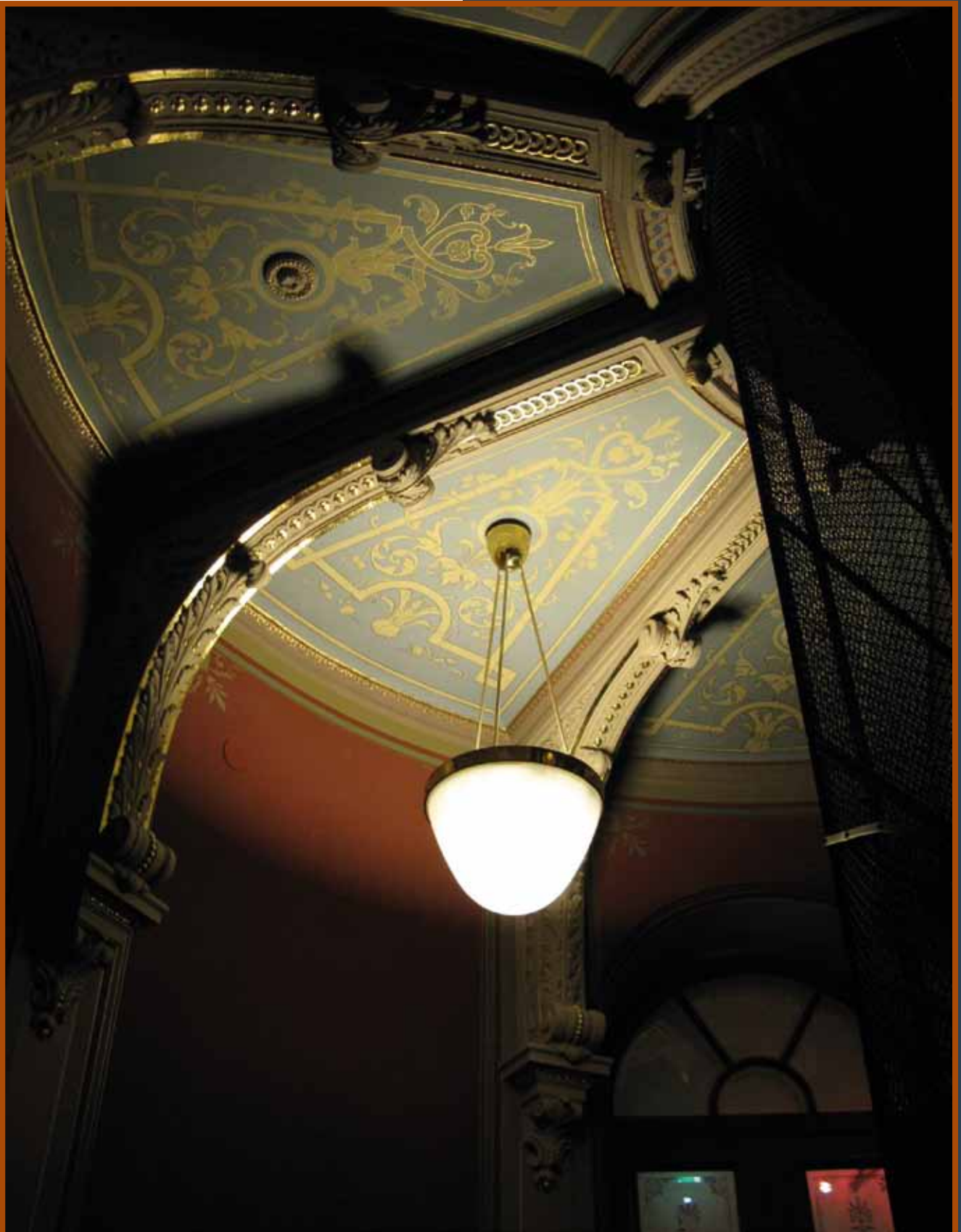
kulttuuriympäristöyksikön asiakkaille ja sidosryhmille suunnattu Keski-Uudenmaan maakuntamuseon esite valmistui.

Museoiden välistä yhteistyötä edistettiin järjestämällä koulutuksia ja tapaamisia. Tammikuussa pidettiin digitointi- ja kokoelmätietokanta-aiheinen tapaaminen. Pienten museoiden väki tutustui Malmin kokoelmakeskukseen 10.6. ja perehtyi lisäksi kokoelmapoliittisen ohjelman tekemiseen kaupunginmuseon kokoelma-asiantuntijoiden johdolla. Kulttuurihistorialliset paikallismuseot kokoontuivat 1.12. Hakasalmen huvilaan kokoelmailltapäivään.

TUTKIMUS, INVENTOINNIT JA SELVITYKSET

ARKEOLOGIA

Koko vuoden 2009 ajan on tehty valvontatöitä ja pieniä kaivauksia Kirkkokadun, Ritarikadun ja Rauhankadun kohdalla kunnallisteknisten töiden takia. Lampan talon, Pohjoisesplanadi 5, kellareissa ja pihalla on tehty useaan otteeseen koekuoppia ja kaivutöiden valvontaa. Malminkartanossa tehtiin koekuoppia kivikautisen asuinpaikan laajuuden

selvittämiseksi kaavamutosta varten. Vanhankaupungin Kellomäellä tehtiin koekuoppia kaivinkoneella uusien rakennusten kohdalle. Maastokäyntejä ja pieniä valvontatehtäviä oli runsaasti Museoviraston kanssa tehdyn sopimuksen mukaan.

Kaupunginmuseo teetti Museovirastolla Helsingin liitosalueella Mustavuorella I maailmansodan linnoitteiden inventointityön. Malminkartanon koekuoppien raportti valmistui.

Ensimmäisen kokonaisen vuoden voimassa ollut Museoviraston kanssa solmittu yhteistyösopimus Helsingin arkeologisen kulttuuriperinnön vaalimisesta toi runsaasti lausuntoja ja muita viranomaistoita, jotka liittyivät erityisesti I maailmansodan linnoitteisiin. Arkeologi avusti muita tutkijoita maankäytön suunnitteluun liittyvissä lausunnoissa arkeologisten kohteiden osalta.

Metropolia Ammattikorkeakoulun kanssa jatkettiin *Urbaani luovuus* -hankkeen puitteissa Arabianrannan matkailuvaltuutuksen lisäämistä muun muassa paikallisportaalia hyödyntäen. Vanhankaupungin arkeologisen puiston suunnittelu jatkuu sisällöllisen esiselvityksen teolla.

RAKENNUSKULTTUURIN TUTKIMUS

Kertomusvuonna valmistui Laajasalon huviloiden inventointi, jonka laati FM Hilla Tarjanne kaupunginmuseon konsulttina. Myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaita sisätiloja inventoitiin ja dokumentoitiin valokuvoin. Inventointi julkaistiin *Huviloita Laajasalossa* -kirjassa täydennettynä huvilakulttuuriin liittyvillä tieteellisillä artikkeleilla. Lisäksi koko inventointi julkaistiin museon verkkosivuilla.

Museo teetti konsulttityönä Arkkitehtitoimisto Schulman Oy:llä Helsingin 1800-luvun asuinkerrostalojen porrashuoneiden inventoinnin. Työ jatkuu 1900-luvun alun porrashuoneissa. Kaupungin vanhimmista ja arvokkaimmista asuinkerrostaloista koottu aineisto kertoo 1800-luvun elämänmenosta, arkkitehtuurivirtauksista ja tekniikan kehityksestä sekä näyttävissä pääportaissa että vaatimattomissa keittiöportaissa. Aineisto julkaistaan aikanaan verkossa ja kiinnostavimmilta osiltaan kirjana. Työn yhteydessä kehitettiin myös museon rakennuskulttuurin tietokantaa.

Kaupunginmuseo käynnisti kantakaupungin vanhojen asuinkerrostalojen porrashuoneiden inventoinnin. Salomon Wuorion maalausliike koristeli 1892 arkkitehti Theodor Höijerin Erottajankatu 19 A:n porrashuoneet, jotka palautettiin lähes entiseen loistonsa peruskorjauksessa 1998.

Stadmuseet inledde inventeringen av trapphusen i innerstadens gamla bostadshus. Salomon Wuorios måleriföretag dekorerade år 1892 trapphusen på Skillnadsgatan 19 A, som ritats av arkitekten Theodor Höijer. De återställdes nästan till sin ursprungliga glans vid grundreningen år 1998.

The City Museum initiated an inventory of the stairways of the old residential apartment blocks within the city proper. Salomon Wuorio's painting company decorated Architect Theodor Höijer's stairways at the address Erottajankatu 19 A in 1892. The stairways were restored nearly to their original glory during the renovation in 1998.

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

RÉSEAU ART NOUVEAU NETWORK

Reséau Art Nouveau Networkin rahoituskausi päättyi 2008. Kaupunginmuseo osallistui hakuprosessiin, jolla verkostolle haetaan tukea EU:n kulttuuriohjelmasta vuosiksi 2010–2014. Uudeksi teemaksi on valittu Art Nouveau & Ecology.

Vuoden mittaan jaettiin ahkerasti Helsingin merkitystä tärkeänä art nouveau -kaupunkina korostavaa, kahdeksalla kielellä julkaistua matkailuesitettä, jonka kaupunginmuseo oli tuottanut edellisvuonna yhteistyössä matkailutoimiston, HKL:n ja Suomen rakennustaiteen museon kanssa. Suuren kysynnän vuoksi esitteistä otettiin useita uusintapainoksia.

POVERTY-VERKKONÄYTTELY

Helmikuussa Helsingissä pidettiin kokous, jossa tehtiin päätös kansainvälisen Poverty-verkkonäyttelyn tekemisestä. Hankkeessa ovat mukana kaupunginmuseon lisäksi Musée d'Histoire de la Ville de Luxembourg, Minnesota Historical Society (Minneapolis), Deutsche Arbeitsschutzausstellung DASA (Dortmund), National Historical Museum (Ateena) ja National Museum of Serbia (Belgrad). Tavoitteena on esitellä köyhyyteen liittyviä ajankohtaisia teemoja historiallisen materiaalin avulla. Yhteistyö mahdollistaa myös alueellisten ja ajallisten vertailujen tekemisen.

Helsingin kaupunginmuseo keskittyy osuudessaan 1900-luvun jälkipuolen kaupunkiköyhyyteen. Verkkonäyttelyn aineisto tuotetaan yhdessä Helsingin yliopiston historian ja kansatieteen opiskelijoiden kanssa. Marraskuussa kaupunginmuseossa käynnistyi *Köyhyyden tilat* -opintopiiri, joka kuuluu yliopiston historian, yhteiskuntahistorian ja kansatieteen oppialojen opetusohjelmaan.

MUU KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

Maakuntamuseotutkija osallistui Kansainvälisen museoneuvoston (ICOM) nuorten jäsenten apurahan turvin paikallismuseoiden komitean ICR:n (International Committee for Regional Museums) konferenssiin Mantovassa ja Val Trompiassa Italiassa. Teemana oli *Staff and Training in Regional Museums*.

Museonjohtaja osallistui historiallisten museoiden yhdistyksen IAMH:n vuosikokoukseen ja workshopiin *Museum Professionals in Dialogue* Gentissä Belgiassa sekä EMF:n European Museum of the Year (EMYA) -kilpailun konferenssiin Bursassa Turkissa. Museonjohtaja alusti Barcelonassa kaupunginmuseon (MUHBA) järjestämässä *Contemporary collection and citizen participation in city history museums* -seminaarissa lähiöiden dokumentoinnista ja muista nykydokumentoinnin haasteista.

Tulevaa uutta Lastenmuseota varten haettiin kokemuksia ja ideoita ulkomailta. Britanniassa, museopedagogian edelläkävijämaassa, kohteina olivat Lontoon Victoria & Albert Museumin Museum of Childhood sekä Liverpoolin museot. Museokäynnit sisältyvät kansalliseen opetus suunnitelmaan, ja katsastetut museot toimivat hyvin oppimisympäristöinä luokka- ja taukotiloinen ja opetuskokoelmineen. Sveitsistä tutustuttiin lastenmuseopedagogiaan Kulturama-museossa Zürichissä ja Schweizer Kindermuseumissa Badenissa. Samalla matkalla vierailtiin myös muun muassa Schweizerisches Landesmuseum kiinnostavissa uusissa perusnäyttelyissä.

**VAKINAISEN HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ
YKSIKÖITTÄIN
(YKSIKKÖJAKO 6.10.2008–1.11.2009)
JA NIMIKKEITTÄIN**

Hallinto

museonjohtaja
hallintopäällikkö
taloussuunnittelija
taloussihteeri
henkilöstösihteeri
johdon assistentti
atk-suunnittelija
atk-tukihenkilö

8 henkilöä

Esinekokoelmat

tutkimuspäällikkö
3 tutkijaa
intendentti
3 konservattoria
2 museomestaria
museoavustaja (osa-aikainen)

11 henkilöä

Kuvakokoelmat

yksikönpäällikkö
3 tutkijaa (valokuvat)
tutkija (arkisto)
tutkija (kirjasto)
tutkija (taide)
paperikonservattori
3 kuvankäsittelijää
valokuvaaja
tietopalvelusihteeri
museoemäntä (osa-aikainen)

14 henkilöä

Kulttuuriympäristö

yksikönpäällikkö
4 tutkijaa (rakennussuojelu)
tutkija (arkeologia)
tutkija (maakuntamuseo)
konservattori

8 henkilöä

Yleisöpalvelut

yksikönpäällikkö
markkinointi- ja viestintäsuunnittelija
verkkoviestijä
tutkija (tiedotus)
5 museolehtoria
työpajaohjaaja
museokaupan hoitaja
virastomestari
6 museoemäntää
3 museoemäntää (osa-aikaista)
1 museoisäntä
1 museoisäntä (osa-aikainen)

23 henkilöä

Tekniikka ja turvallisuus

yksikönpäällikkö
vastaava virastomestari
vastaava museomestari
museomestari

4 henkilöä

Esinekonservattori osallistui *Analyze This!* -seminaariin Vantaalla sekä *Incredible Industry* -kongressiin Tanskassa. Siellä esinekonservattori ja kokoelmamuseomestari vierailivat myös Vejlessä sijaitsevassa kokoelmakeskuksessa, jonka museologiset säilytysolosuhteet perustuvat passiivitoratkaisuun.

Kulttuuriympäristöyksikkö teki opintomatkan Berliiniin, jossa perehdyttiin rakennussuojelun (Denkmalpflege) historiaan, rakenteeseen ja työtapoihin Landesdenkmalamt Berlinin vieraana. Lisäksi tutustuttiin museoihin ja kaupunkiarkkitehtuuriin, muun muassa Hansavierteliin ja Hackesche Höfeen.

Markku Heikkinen

Kulttuuriympäristöyksikkö kävi opintomatalla Berliinin rakennussuojeluviranomaisten luona.

Kulturmiljöenheten gjorde en studieresa till byggnadsskyddsmyndigheterna i Berlin.

The Cultural Environment Unit made a study trip to visit Berlin's building preservation authorities.

HENKILÖSTÖ

Kertomusvuoden lopussa kaupunginmuseon palveluksessa oli yhteensä 97 (2008: 93) henkilöä, joista vakainaisia oli 67, koska kaksi vakanssia oli täyttämättä (2008: 67), ja määräaikaisia 30 (2008: 26), joista sijaisia 3, työllistettyjä 8 ja tuntityöntekijöitä 13. Vuoden aikana museossa oli 4 harjoittelijaa.

Poissaoloja oli yhteensä 5 785 päivää (2008: 4 622), joista sairauslomapäiviä 1 133 (2008: 1 035), sairaan lapsen hoitopäiviä 8 (2008: 15), vuosilomia 3 210 (2008: 2 840) päivää, muita palkallisia poissaoloja 120 (2008: 148) ja muita palkattomia poissaoloja 1 314 (2008: 584) päivää.

TYÖHYVINVOINTI JA PALKITSEMINEN

Museon henkilöstö virkistäytyi tyhy-ryhmän laatiman ohjelman mukaan. Liikunnallinen Tyhy-päivä pidettiin 28.4. Nuuksiossa Espoossa vaeltaen metsässä oppaiden johdolla. Kulttuuriretki tehtiin 8.9. Sipooseen, jossa kierrettiin vuoden 2009 alusta Helsinkiin liitetyt alueet eli Karhusaari ja Landbo. Retkellä tutustuttiin Helsingin vanhimpaan kirkkoon, Östersundomin kappeliin, ja Östersundomin kartanoon, Sipoon vanhaan kirkkoon, Söderkullan kartanoon ja Sibbesborgiin, kaikkiin oppaan kanssa.

Kuntoremonttiin osallistui neljä työntekijää. Taukojumppaan Sofiankadulla ja Malmin kokoelmakeskuksessa osallistui 5–10 henkilöä työtilanteen mukaan. Sofiankadulla ja Malmilla voi käydä kerran kuussa niska-hartiahieronnassa. Henkilökuntakerho tuki liikuntaharrastuksia (uimaliput, pilates, jooga, Naisten Kymppi). Stadin Petankki -kisaan osallistuttiin kahdella joukkueella.

Kaupunginmuseon työhyvinvointikyselyn 2009 vastausprosentti oli 86 (2008: 88). Koko museon tulosten keskiarvo oli noussut edellisvuodesta. Eri osa-alueiden keskiarvo oli 3,77 (2008: 3,71).

- työyhteisön toimivuus: keskiarvo 3,78 (2008: 3,63) ja keskihajonta 0,67 (2008: 0,87)
- ammatillinen osaaminen: keskiarvo 3,77 (2008: 3,68), keskihajonta 0,87 (2008: 0,96)
- työolot: keskiarvo 3,80 (2008: 3,79), keskihajonta 0,80 (2008: 0,79)
- omat voimavarat: keskiarvo 3,74 (2008: 3,74), keskihajonta 0,90 (2008: 0,97)

Museon henkilökuntajuhlaa Palon päivää vietettiin 14.11. Agroksemän holvikellarissa. Vuoden museoteosta palkittiin atk-suunnittelija Tuomas Kaukoma ja atk-tukihenkilö Peter Granlund.

Kertaluonteisia kannustuslisiä maksettiin 27 henkilölle.

Kaupunginmuseon henkilökunta vieraili syksyisellä kulttuuriretkellään muun muassa Nikkilän sairaalan hautausmaalla, jolla on valokuvaaja Signe Branderin hautapaikka.

Stadsmuseets personal besökte på sin kulturutflykt på hösten bland annat begravningsplatsen vid Nickby sjukhus där fotografen Signe Brander är begravd.

On its culture excursion in the autumn, the City Museum's staff visited the Nikkilä Hospital's cemetery, where photographer Signe Brander's grave is located.

KEHITTÄMINEN JA KOULUTUS

Vuoden 2009 keskeinen kehittämishanke oli johtamisen ja suorituskyvyn itsearviointi koko viraston tasolla. Konsultointitukea saatiin Oiva Akatemialta. Itsearviointia varten koottiin 20 hengen ryhmä eri yksiköiden ja tehtäväkokonaisuuksien edustajista organisaation eri tasoilta. Ryhmä kokoontui kolmena päivänä valmennusta, tiedonkeruuta ja pisteytystä varten, minkä jälkeen kehittämiskohdeiden priorisointi ja arviointitekstit työstettiin loppuun museon johtoryhmässä. Kaikilta osa-alueilta löydettiin useita vahvuuksia ja parantamisalueita. Yhdeksän arvioidun osa-alueen yhteenlasketut kokonaispisteet olivat välillä 345–360. Itsearviointiryhmä valitsi yhteensä 14 kehittämisaluetta, joihin sisältyi niin laajempia kehittämiskokonaisuuksia kuin yksittäisiä, pienin toimenpitein korjattavia kohteita. Näistä osa voitiin toteuttaa heti, muun muassa työhön perehdyttämiseen liittyvä tulokkaan opas päivitettiin ja tyhy-selvityksen perustella valittiin vuoden 2010 tupa-tavoitteeksi tulos- ja tavoitekeskustelujen seurannan kehittäminen. Kaikkiaan 14 kirjasta kehittämisalueesta valittiin valmisteltavaksi yksi laaja-alainen, koko museota koskeva parantamishanke *PATA 2010–2012 – kaupunginmuseon palvelu- ja tuotestrategia*.

Vuonna 2008 tehdyn organisaatiomuutoksen sisäänajoa jatkettiin yksiköissä muun muassa prosesseja hiomalla. Yleisöpalveluyksikössä jatkettiin asiakaspalvelun kehittämistä, eri yksiköistä osallistui asiantuntijoita ja työntekijöitä näyttelyprosessin päivittämiseen ja kulttuuriympäristöyksikkö valmisteli yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa prosessikuvauksen hallintokuntarajat ylittävästä kaavasuojelelun asiantuntijaprosessista. Koko museon kehittämispäivään 6.10. osallistui 55 henkilöä (2008: 58). Kehittämispäivä järjestettiin Heken kanssa, keskeisenä aiheena asiakkuus.

Tupa-tavoitteiden mukaan konservaattorit ja kokoelmamuseomestarit järjestivät museon henkilökunnalle kolme koulutustilaisuutta ennaltaehkäisevästä konservoinnista, sen tavoitteista ja menetelmistä sekä museoesineiden käsittelystä. Malmin kokoelmakeskuksessa keväällä ja syksyllä pidettyihin koulutuksiin osallistui yhteensä 41 henkilöä. Vastaava koulutus järjestettiin tilauksesta myös urheilumuseoiden teemapäivänä sekä maakuntamuseoalueen ei-ammattillisille museoille.

Yksiköt pureutuivat kehittämispäivissään omiin ajankohtaisiin tarpeisiinsa ja sisältökysymyksiin, muun muassa tuleviin tilahankkeisiin. Yksikönpäälliköillä oli säännöllisesti työnohjausta.

Kokoelmamuseomestari Riikka Jäväjä esittelee pakkausmateriaaleja ennaltaehkäisevän konservoinnin koulutuksessa Malmin kokoelmakeskuksessa.

Museimästaren Riikka Jäväjä visar upp förpackningsmaterial vid kursen i förebyggande konservering i Malms samlingscentral.

Collection Technician Riikka Jäväjä presents packaging materials while training preventive conservation at the collection centre in Malmi.

Henkilökunta on osallistunut Suomen museoliiton, Museoviraston ja ympäristöministeriön järjestämiin erikoisalansa koulutustilaisuuksiin, joissa on myös pidetty esitelmiä ja valmisteltuja puheenvuoroja.

Heken järjestämään EVA-JET-koulutukseen osallistuneista kolme henkilöä sai johtamisen erikoisammattitutkinnon valmiiksi keväällä.

Museon omaa, kaupungin sisäistä ja kaupungin ulkopuolista henkilöstökoulutusta järjestettiin yhteensä 323,5 (2008: 430,5) koulutuspäivää, joiden hinnaksi kertyi 16 532 euroa.

TOIMITILAT

Kaupunginmuseon käytössä olivat vuoden lopussa seuraavat toimitilat:

Toimipiste	pinta-ala m ²
Sofiankatu 4	2 723
Hakasalmen huvila, Mannerheimintie 13 D	741
Lastenmuseo, Tuomarinkylän kartano	195
Raitioliikennemuseo, Töölönkatu 51 A	1 436
Ruiskumestarin talo, Kristianinkatu 12	170
Sederholmin talo, Aleksanterinkatu 18	478
Tuomarinkylän kartanomuseo, Tuomarinkylän kartano	559
Työväenasuntomuseo, Kirstinkuja 4	554
Koulumuseo, Kalevankatu 39-41	412
Voimalamuseo, Hämeentie 163	848
Malmin kokoelmakeskus	3 365
Honkanummen kokoelmakeskus	3 456
Hyrylän kokoelmakeskus	1 900
Verstas, Harkkorautantie 10	240
Yhteensä	17 077 m²

Työväenasuntomuseon peruskorjaus valmistui ja museo avattiin uudistettuna. Kokoelma- ja konservointikeskushanketta vietiin eteenpäin yhteistyössä tilakeskuksen kanssa selvittämällä toteutusvaihtoehtoja. Vuoden aikana valmisteltiin hankesuunnitelmaa Lastenmuseon siirrostä Hakasalmen huvilaan mutta hanke poistettiin yllättäen talonrakennusohjelmasta syksyllä budjetin valmistelun yhteydessä. Se joudutaan toistaiseksi lykkäämään taloussuunnittelukauden ulkopuolelle. Sofiankatu 4:n toimintojen siirtämistä Elefantti-kortteliin K4 valmisteltiin.

YMPÄRISTÖTAVOITTEET

Kaupunginmuseon toiminnan perustana on kestävä kehitysperi-aate: kulttuuriperinnön suojelu, dokumentointi, säilytys ja tiedonjako. Museo pyrkii vaikuttamaan ympäristöön rakennussuojelun keinoin, tutkimalla vanhaa rakennuskantaa ja korostamalla sen säilyttämistä ja valistamalla vanhoista, ekologisesti kestävästä rakennus- ja korjausmenetelmistä.

Ympäristö otetaan huomioon myös museon omissa toiminnassa. Museon energiansäästösuunnitelma on päivitetty 2004. Kaikki museorakennukset on korjattu suojelutavoitteiden mukaan. Voimalamuseo tuottaa ekologista vesivoimaa noin 800 helsinkiläistaloudelle. Energiansäästösuunnitelman mukaan muun muassa kierrätetään näyttelymateriaaleja, lajitellaan pakkaukset, biojätteet, paperi- ja sekajätteet sekä kiinnitetään huomiota toimiltilojen, toiminnan, tuotteiden ja palvelujen energiataloudellisuuteen. Ongelmajätteistä koitui menoja 3 293 euroa (2008: 4 041 e).

Työväenasuntomuseon sisäänkäynnin luona on ollut 1990-luvun alkupuolelta lähtien työläispihojen perinnekasveja esittelevä kukkapenkki, jonka museo uudisti vuonna 2009 kauttaaltaan yhteistyössä kaupungin rakennusviraston ja rakentamispalveluiden kanssa.

Vid entrén till Arbetarbostadsmuseet har det sedan början av 1990-talet stått en rabatt med traditionella växter från arbetargårdarna. Den förnyades helt av museet i samarbete med stadens byggnadskontor och byggnadstjänster år 2009.

Since the early 1990s, a flower bed displaying traditional plants that were grown in the yards of worker families has decorated the entrance to the Worker Housing Museum. The museum put the flower bed through a complete overhaul in 2009 in collaboration with the City's Public Works Department and construction services.

TALOUS 2009

Kaupunginmuseon toimintatuotot ja toimintakulut 2007–2009, 1 000 euron tarkkuudella:

	2007	2008	2009
Myyntituotot	239	245	297
Maksutuotot	6	8	9
Tuet ja avustukset	34	1	15
Vuokratuotot	8	86	141
Muut tuotot	1	2	7
Toimintatuotot yhteensä	288	342	469

Palkat	2 082	2 280	2 474
Muut henkilöstömenot	758	834	883
Palvelujen ostot	967	1 175	1 197
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	258	390	306
Avustukset	3	4	5
Vuokrat	2 088	2 338	2 376
Muut menot	5	6	8
Toimintakulut yhteensä	6 161	7 027	7 249

Tuottavuus

	2007	2008	2009 tavoite	2009 toteutunut
--	------	------	--------------	-----------------

Suoritetavoitteet

Tutkimustoimintojen lukumäärä	31 316	15 842	12 500	16 994
Asiantuntijapalvelujen lukumäärä	10 084	12 869	9 500	13 191

Tehokkuus / taloudellisuus

Menot / asukas	10,80	12,26	12,60	12,65
----------------	-------	-------	-------	-------

Toiminnan laajuustiedot

Asiakkaiden lukumäärä	123 654	212 552	150 000	255 533
Tuottavuusindeksi (2006=100)	68	128	63	144

Sitova toiminnallinen tavoite

Aukiolotunnit	11 495	11 422	11 700	12 379
---------------	--------	--------	--------	--------

KAUPUNGINMUSEON JOHTOKUNTA

Varsinaiset jäsenet	Puolue	Henkilökohtaiset varajäsenet
puheenjohtaja Simo Laaksovirta	SDP	Kimmo Luja
varapuheenjohtaja Jukka Mattila	Kok	Helmi Leinonen
Birgitta Myllymäki	Kok	Arto Aniluoto
Mirja Halonen	Kok	Elise Hiidenuhma-Kivelä
Veli-Heikki Klemetti	Vih.	Miika Lauriala
Vesa Virri	Vih.	Laura Karhulahti
Leena Krohn	Vih.	Jussi Heinämies
Päivi Sillanpää	SDP	Marja Lahtinen
Martti Holmström	PS	Niina Puustinen

Kaupunginhallituksen edustajana oli alkuvuoden Risto Rautava, joka jättäytyi pois tehtävästä syksyllä siirtyessään kaupunginhallituksen puheenjohtajaksi. Loppuvuoden kaupunginhallituksen edustajana toimi Lasse Männistö ja hänen henkilökohtaisena varajäsenenään Juha Hakola.

Jäsenistössä tapahtuivat seuraavat muutokset:

- Kokoomuksen jäsen Pauliina Kronlöf pyysi vapautusta tehtävästä ja tilalle valittiin Mirja Halonen
 - Vihreiden jäsen Laura Nordström pyysi vapautusta tehtävästä ulkomaille muuton vuoksi ja tilalle valittiin Veli-Heikki Klemetti
 - Vihreiden varajäsen Laura Taimio muutti nimensä Laura Karhulahdeksi
 - Perussuomalaisten varajäsen Tuula Nurmi vaihtui Niina Puustiseksi
- Esittelijänä toimi viran puolesta museonjohtaja Tiina Merisalo ja sihteerinä oli alkuvuoden vs. hallintopäällikkö Anne Arento-Manerva ja loppuvuoden hallintopäällikkö Päivi Elonen.

Johtokunta kokoontui kertomusvuonna 10 (2008:12) kertaa ja pöytäkirjoihin tehtiin 122 (2008:138) pykälää.

Johtokunta teki yhden esityksen (2008: 1) kaupunginhallitukselle kaupunginmuseon talousarvioehdotuksesta 2010 ja taloussuunnitelmaehdotuksesta 2010–2012.

Johtokunta antoi 26 lausuntoa (2008: 28)

seuraavista asioista:

- kaupunginhallitukselle Kaisaniemenpuiston asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11808);
- kaupunginhallitukselle Kaisaniemenlahden asuntolaivoja koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11803);
- kaupunginhallitukselle Stadin rantaryhmän Kansallista kaupunkipuistoa koskevasta aloitteesta;
- kaupunginhallitukselle Munkkiniemen korttelin 30110 asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11834);
- kaupunginhallitukselle valtuustoaloitteesta koskien Kaarlo Haltian puiston kunnostamista;
- kiinteistöviraston tilakeskukselle talonrakennushankkeiden rakentamishjelmasta 2010–2014;
- kaupunginhallitukselle Haartmaninkatu 3:a koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11849);
- kaupunginhallitukselle Kluuvin Kameeli b -korttelin asemakaavan muutosehdotuksesta nro 11859 (Kluuvi 2/2002/2,3,5,7 ja 9);

- kaupunginhallitukselle Messukeskuksen ja Käpylän liikuntapuiston alueen asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11875);
- kaupunginhallitukselle Laajasalon korttelia 49056 ja katualueita koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11873);
- kaupunginhallitukselle kaupunginvaltuuston toivomusponnesta koskien Laajasaloon esitettyä luonto- ja kulttuuripolkujen verkostoa;
- kaupunginhallitukselle Katajanokan kanavaterminaalin aluetta koskevasta asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11850);
- kaupunginhallitukselle Helsingin maanalaisesta yleiskaavaehdotuksesta nro 11830/1 ja 11830/2;
- kaupunginhallitukselle Laajasalon etelärannan korttelia 49139 ja virkistysaluetta koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta;
- kaupunginhallitukselle Ramsinkannaksen asemakaavan muutosehdotuksesta;
- kaupunginhallitukselle Munkkiniemen Tammitien asemakaavan muutosehdotuksesta;
- kaupunginhallitukselle Lauttasaaren korttelia 31122, vesipuisto- ja katualuetta koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11874);
- kaupunginhallitukselle Vallilan korttelin 22532 asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11862);
- kaupunginhallitukselle valtuustoaloitteesta Suomen Ilmailumuseon siirtämiseksi Malmin lentoaseman alueelle;
- kaupunginhallitukselle kaupunginvaltuuston toivomusponnesta koskien Vanhankaupungin arkeologisen puiston ylläpitoa;
- kaupunginhallitukselle kaupunginvaltuuston toivomusponnesta koskien vanhan Helsingin historian opasaineiston tuottamista;
- kaupunginhallitukselle Keskuspuiston pohjoisosaa koskevasta asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11905);
- kaupunginhallitukselle kaupunginvaltuuston toivomusponnesta koskien mahdollisuuksia korvata suojelukaavan aiheuttamia lisäkustannuksia taloyhtiöille;
- kaupunginhallitukselle Torikortteleiden rakentamistapaohjeesta ja julkisten ulkotilojen, valaistuksen ja opastuksen yleissuunnitelmasta sekä torikortteleiden liikennesuunnitelmasta;
- kaupunginhallitukselle Tokoinrannan puistoaluetta koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11885);
- kaupunginhallitukselle Helsingin rakennusjärjestyksen muuttamisesta.

Suomen museoliiton 86. vuosikokoukseen 14.5. ja valtakunnallisille museopäiville Kokkolassa 13.–15.5. osallistui virallisena edustajana Leena Krohn (varahenkilönä Birgitta Myllymäki).

Suomen Kotiseutuliiton vuosikokoukseen sekä 60. valtakunnallisille kotiseutupäiville 6.–9.8. osallistui virallisena edustajana Miika Lauriala (varahenkilönä Martti Holmström).

LAHJOITTAJAT

Esine-, taide-, kuva- ja arkistokokoelmaan lahjoituksia tehneet

Yksityiset

- Andsten Nina kuolinpesä
- Blechingberg Kristian
- Bäckström Ritva
- Eino Tuovi Eliina
- Elo Eila
- Harju Kirsi
- Hollander Inger
- Hämäläinen Kristiina
- Jenytn Pertti
- Jussila Ritva
- Jääskeläinen Juhani
- Kario Eila
- Keränen Tellervo
- Kienanen Marita
- Kosk Kristina
- Kukkonen Aino
- Launis Erno
- Lehtinen Martti
- Leino Pirkko
- Luukkainen Hannele
- Merisalo Tiina
- Nickul Erkki
- Nilsson Helge
- Paavola Ritva
- Pakarinen Maija
- Pakarinen Riitta
- Parviainen Kati
- Pehkonen Marja
- Pietikäinen Matti
- Puumala A. perikunta/M. Puumala
- Salin Pentti
- Schauman-Lönnqvist Marianne
- Söderhjelm Olivia
- Tairo Hillevi
- Tiessalo Harri
- Uuspää Pentti
- Wangel Ann-Marie

Virastot, yritykset, yhteisöt

- Helsingin kaupungin hallintokeskus
- Helsingin kaupungin kaupunkisuunnittelu-
virasto
- Helsingin kaupungin kiinteistövirasto/tila-
keskus
- Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry
- Helsingin yliopiston kulttuurien tutkimuksen
laitos, merihistoria ja museologia/Tytti Steel
- Kiinteistö Kirkkokatu 1
- Kätilöopisto
- Roihuvuori-Seura ry
- Subway Annankatu 4
- The Body Shop Suomi

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON YSTÄVÄT RY

Kaupunginmuseon ystäväyhdistys teki museon toimintaa tunnetuksi jäsenkirjeidensä ja tilaisuuksiensa kautta. Vuonna 2009 yhdistys järjesti 14 jäsentapaamista, opastettua matkaa, retkeä ja tutustumiskäyntiä. Yhdistys kasvoi edelleen ja jäseniä oli vuoden lopussa lähes 600. Yhdistys lahjoitti useita Helsinki-aiheisia maalauksia museon kokoelmiin. Kaupunginmuseo kiittää yhdistystä arvokkaasta tuesta.

Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry lahjoitti kokoelmiin useita taideteoksia kuten Yrjö Kalliokosken vuonna 1939 maalaaman näkymän Hermannista, Vellamonkadun ja Violankadun kulmasta Hämeentielle päin.

Helsingfors stadsmuseums vänner r.f. donerade flera konstverk till samlingsarna. Bland dessa fanns en vy från Hermanstad, från hörnet av Vellamogatan och Violagatan mot Tavastvägen, som Yrjö Kalliokoski målat år 1939.

The Friends of the Helsinki City Museum association donated several pieces to the museum's collections, such as the view of Hermanni from the corner of the Vellamonkatu and Violankatu Streets towards Hämeentie, which was painted by Yrjö Kalliokoski in 1939.

Juho Nurmi

KOONNEET Tiina Merisalo, Jere Jäppinen

KÄÄNNÖKSET Lingoneer Oy

ULKOASU Lagarto / Jaana Jäntti ja Arto Tenkanen

PAINO Painotalo Auranen Oy 2010

Takakansi: *Varokaa, mustalaisia! Väärinymmärryksen historiaa* -näyttely Hakasalmen huvilassa avasi ikkunoita romanien raskaaseen, useimmille tuntemattomaan historiaan.

Utställningen *Se upp, zigenare! Missuppfattningens historia* i Villa Hagasund öppnade fönster till romernas tunga historia, som för de flesta förblivit obekant.

The *Watch out, Gypsies! The History of a Misunderstanding* exhibition at the Hakasalmi Villa opened many doors into the harsh and mostly unknown history of the European Roma. Foto Juho Nurmi.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Sofiankatu 4
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Puh. (09) 3103 6630
Faksi (09) 3103 6664
www.helsinginkaupunginmuseo.fi
Sähköposti: kaupunginmuseo@hel.fi

HELSINGFORS STADSMUSEUM

Sofiegatan 4
PB 4300
00099 HELSINGFORS STAD
Tfn +358 9 3103 6630
Fax +358 9 3103 6664
www.helsingforsstadsmuseum.fi
E-post: kaupunginmuseo@hel.fi

HELSINKI CITY MUSEUM

Sofiankatu 4
P.O. Box 4300
FI-00099 CITY OF HELSINKI
Tel. +358 9 3103 6630
Fax +358 9 3103 6664
www.helsinkicitymuseum.fi
Email: kaupunginmuseo@hel.fi